

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

ВЕКА ПОМНАЕ

СІМВАЛ СЛАВЫ

С. 7

ФАРБЫ МАЯ

С. 8

Фота Юрыя ІВАНОВА

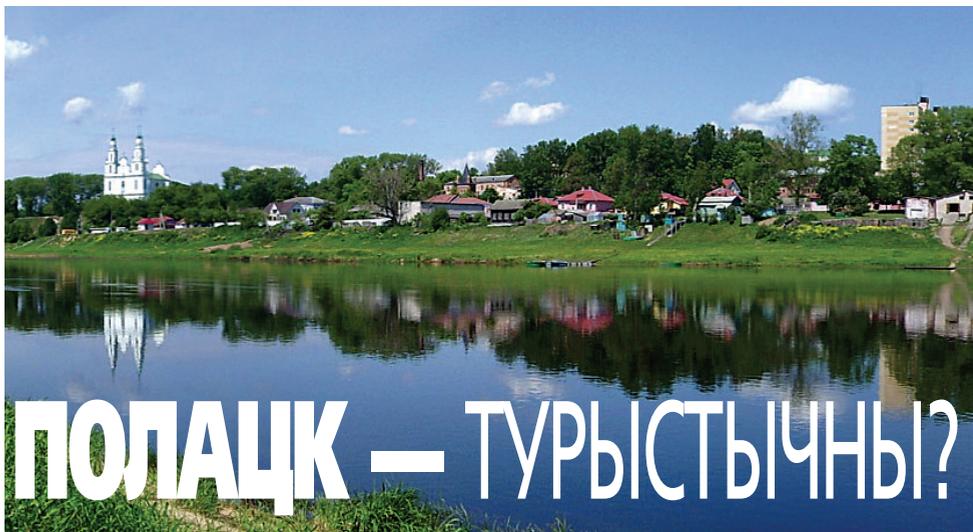
СОТАЯ ВЯСНА ПЕРАМОЖЦЫ

С. 6

КАСТЫНГ НА... КАСТЫНГ

С. 4—5

ПОЛАЦК — ТУРЫСТЫЧНЫ?

С. 5

"Славянскі базар у Віцебску": чарговы аргкамітэт

Прэм'ер-міністр **Анатоль Тозік** старшынстваваў на пасяджэнні арганізацыйнага камітэта па падрыхтоўцы і правядзенні Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску". Абмеркаванні датычыліся асноўных мерапрыемстваў фестывалю: гэта ўрачыстыя цырымоніі адкрыцця і закрыцця, Дні Беларусі, Украіны, Саюзнай дзяржавы.

Пашыраецца тэматычнае кола "Славянскага базару"... Сёлета ўпершыню ў яго праграме адбудзецца міжнародны фест "Агонь танца". На ім публіка пабачыць выступленні калектываў, якія далучаюць сябе да маладзёжнай субкультуры. Усяго ж на "Славянскім базары..." запланавана 70 мерапрыемстваў, сярод іх — 21 канцэрт папулярных замежных выканаўцаў. На ўзрэд у конкурсе выканаўцаў эстраднай песні паступіла 21 заяўка з 18 краін, а ў дзіцячым конкурсе — 21 заяўка з 21 краіны.

На пасяджэнні былі разгледжаны складныя журы конкурсаў форуму. Такса-

ма абмеркаваны кандыдатуры на спецыяльную ўзнагароду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "Праз мастацтва — да міру і ўзаемаразумення".

Ішла гаворка пра інфармацыйнае забеспячэнне фестывалю. У прыватнасці — аб магчымасці супрацоўніцтва з замежнымі тэлерадыёкампаніямі, якія маглі б набыць правы на трансляцыю "Славянскага базару...".

Фестываль мае стаць больш прыбытковым. Плануецца, што, у параўнанні з мінулым годам, сёлета яго прыбытак павялічыцца на 80 працэнтаў.

Паўсотні дзей да Дня Перамогі

2 мая ў Нацыянальным прэс-канферэнцыя, прысвечаная падрыхтоўцы і правядзенню ў Рэспубліцы Беларусь і горадзе Мінску святочных мерапрыемстваў да Дня Перамогі. Пра вайсковы чынік свята апавядалі прадстаўнікі Міністэрства абароны, пра культурныя аспекты — намеснік начальніка ўпраўлення культуры Мінгарвыканкама **Сяргей Мядзведзёў**.

У Мінску святкаванне распачнецца 8 мая ўрачыстым пасяджэннем і святоч-

ным канцэртамі. 9 мая, як заўжды ў гэты дзень, па праспекце Незалежнасці пройдзе шэсце ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны, кульмінацыяй якога будзе ўскладанне кветак да манумента на плошчы Перамогі. У святочным шэсці разам з ветэранамі традыцыйна ўдзельнічае Кіраўнік дзяржавы.

Асноўныя масавыя гуляні адбудуцца ў парку Перамогі. Тут, у рамках акцыі "Беларусь у маім сэрцы", пройдзе галаканцэрт удзельнікаў фестывалю ваенна-патрыятычнай песні "Зорка". А ўвогуле ў розных раёнах горада адбудзецца каля пяцідзясяці святочных імпрэз з удзелам прафесійных і самадзейных артыстаў. Арганізатары імкнуча зрабіць прагра-

му святкавання разнастайнай, задаволь густы і эстэтычныя запыты розных узростаў. Скажам, на пляцоўцы ля Палаца спорту пройдзе своеасаблівы фестываль маладзёжнай субкультуры: адбудуцца выступленні велабайкераў, майстроў графіці, сваю творчасць прадставяць маладыя дызайнеры і мадэльеры.

Фіналам свята стане салют. У сувязі з тым, што горад разбудоваецца, і там, дзе былі свабодныя тэрыторыі, цяпер стаяць жылля дамы, зменена дыслакацыя некаторых агнявых пазіцый. Усяго кропак, дзе будуць устаноўлены гарматы, — шэсць. Яны размеркаваны такім чынам, каб салют пабачыла як мага больш мінчан.

П.В.

Галерэя Савіцкага — пілотны праект

"Мастак. Грамадзянін. Герой". Гэтыя словы — пра **Міхаіла Савіцкага**, народнага мастака Беларусі і СССР, чалавека, вядомага сваёй грамадскай і педагогічнай дзейнасцю, аднаго з нямногіх, хто ўшанаваны званнем Героя Беларусі. Так называецца экспазіцыя, прысвечаная жыццю і творчасці **Міхаіла Савіцкага ў галерэі, што носіць яго імя. Месціцца яна пад дахам аднаго з карпусоў Музея гісторыі горада Мінска.**

лю і тэматыкі, пераход ад сацрэалізму да стылістыкі "суровага стылю". Другі раздзел — творчасць 1970-х — 90-х гадоў: тэматычная і вобразная разнастайнасць. Дамінуе, аднак, тэма чалавека на зямлі, чалавека і ягонай працы. Трэці раздзел — старонкі біяграфіі. У ім увага сканцэнтравана на грамадскай і педагогічнай дзейнасці мастака. Экспануюцца ўзнагароды, дакументы, кнігі з аўтографамі, публікацыі, фатаграфіі, акрамя таго — партреты пэндзля Савіцкага, прысвечаныя ягоным сям'ям, і творы іншых аўтараў, прысвечаныя Савіцкаму.

Дамінанта гэтага раздзела — матэрыялы, звязаныя з узнагароджаннем мастака званнем Героя Беларусі.

У поўным аб'ёме экспазіцыя будзе створана да воснянскага Свята горада. Галерэя Савіцкага — пілотны праект музея. Тое, што для яго абрана постаць вядомага мастака, невыпадкова: **Міхаіл Савіцкі** — ганаровы грамадзянін Мінска, са сталіцай непарыўна звязаны ягоныя жыццё і творчасць.

П.В.

На здымку: пад час напайнення экспазіцыі.

Да саракавых і назад

6 мая ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Беларусі адбудзецца святочны вечар, прысвечаны Дню Перамогі.

Летась у такім канцэрце рэжысёр **Міхаіл Панджавідзэ** здзіўляў нас тэатралізаванай дзеяй, імкненнем як мага больш маляўніча перадаць атмасферу тых гадоў, прыцягнуўшы ўвагу яркім відовішчам. Сёлета над канцэртам працуе маладзёжная пастановачная група: рэжысёр **Вольга Бураўлёва** і дырыжор **Андрэй Іваноў**. Што ж стане адметнасцю вечарыны?

Мы вырашылі зрабіць акцэнт, — распавяла **Вольга Бураўлёва**, — на музычным складніку. Сімфанічны аркестр змесціцца на сцэне, яго дапоўніць так званая банда — музыканты спецыяльнага сцэнічнага аркестра, якія ў час спектак-

ляў становяцца часткай тэатральнай дзеі. Яны ў нас прадстаўляць ваенны аркестр — адзін з сімвалаў таго часу. Увогуле, такіх вобразна-сімвалаў у канцэрце будзе шмат: і візуальных (а мы шырока выкарыстоўваем відэавывы на задніку), і ўласна музычных, і нават размоўных — голас таго ж **Левітана**, які ў людзей старэйшага пакалення асацыіруецца з вайной і Перамогі. Гэтая тэма для мяне — асабліва: мой дзядуля таксама ваяваў. Я вельмі люблю ваенныя фільмы. І мару зрабіць калісьці праграму, заснаваную на фрагментах з іх, на іх асэнсаванні. Так здарылася, што і ў Акадэміі мастацтваў, якую я скончыла, маёй першай самастойнай работай быў канцэрт да 9 Мая. Але звяртаючыся да тэмы вайны, хацелася ўвасобіць не трагедыю, а — лірычны пачатак. Гэты вечар станеца праявай удзячнасці ўсім тым, хто адстойваў наша цяперашняе права на жыццё...

Н.Б.

Трэці Кансультатыўны

Дырэктар Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур Міхаіл Рыбакоў паведаміў "К", што 2 чэрвеня ў Гродне плануецца правядзенне трэцяга пасяджэння Кансультатыўнага савета па справах беларусаў замежжа. Яно адбудзецца ў рамках заключных мерапрыемстваў IX Рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур.

Нагадаем, Савет дзейнічае пры Міністэрстве культуры краіны, старшынёй Савета з'яўляецца міністр

культуры Рэспублікі Беларусь **Павел Латушка**. Другое пасяджэнне Кансультатыўнага савета адбылося летась, пад час Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску".

Па словах **Міхаіла Рыбакова**, на трэцім пасяджэнні Кансультатыўнага савета па справах беларусаў замежжа будуць падсумаваны вынікі гадавой дзейнасці, абмеркаваны актуальныя пытанні развіцця супрацы нашай краіны з беларусамі замежжа. Гаворка пойдзе і пра паліпшэнне каардынацыі стасункаў дзяржаўных органаў рэспублікі з грамадскімі арганізацыямі беларусаў замежжа.

А.С.

"Лофт" для "Арт-дэпо"

Праект стварэння ў Мінску "Арт-дэпо", агучаны на гэтым тыдні начальнікам упраўлення культуры Мінгарвыканкама Віталінай Рудзікавай, выклікаў заканамерны рэзананс у творчых колах. Нагадаем, гутарка вядзецца пра стварэнне своеасаблівага цэнтра сучаснага мастацтва ў памяшканні "прамысловага прызначэння".

— Мэр Мінска **Мікалай Ладуцка** падтрымаў гэтую ініцыятыву, і мы ўжо распачалі пошукі той пляцоўкі, дзе яна можа ўрэчаісніцца, — распавёў карэспандэнт "К" дырэктар Цэнтра сучаснага мастацтва, вядомы жывапісец **Віктар Альшэўскі**. — Аглядаем старыя заводскія карпусы, склады...

Пад праект стварэння ў Мінску "Арт-дэпо" вядуцца пошукі памяшкання "прамысловага прызначэння".

Вывад прамысловасці па-за рысы буйных гарадоў стаў агульнасусветнай тэндэнцыяй. Але ж узнікае праблема:

што рабіць са спустэлімі прамысловымі спарудамі? Нярэдка іх сцены пакадаюць такімі, як ёсць, а вось прыстасаванне кардынальна змяняюць — у заводскіх будынках паўстаюць "лофтары" цэнтры сучаснага мастацтва. "Модная" тэндэнцыя мае чыста прагматычны падтэкст: такое пераўвасабленне не патрабуе вялікіх сродкаў на рэканструкцыю, а некалі змрочныя фабрычныя кварталы ахвотна запачынаюць турысты.

— Без сумневу, такі аб'ект будзе вельмі запатрабаваны і ў Мінску — ён стане новай турыстычнай "прынадай", — перакананы **Віктар Альшэўскі**. — Але важна, каб наведвальнікі мелі самыя розныя магчымасці баўлення вольнага часу. Я маю на ўвазе і кавярні, і пляцоўку для дзетак, і разнастайныя атракцыі, вытрыманьня ў адпаведным гэтаму Цэнтру духу. А чаму б не даць магчымасць кожнаму ахвотнаму паспрабаваць сябе ў ролі мастака?..

— У Мінску сёння вельмі бракуе пляцовак для актуальнага мастацтва, — канстатуе ўдзельнік Нацыянальнага павільёна Рэспублікі Беларусь на 54-м Венецыянскім біенале **Артур Клінаў**. — І такі праект, як "Арт-дэпо", можна толькі вітаць. З'яўленне новых цэнтраў спараджае здаровую канкурэнцыю, што, несумненна, пойдзе на карысць працы. А характэрная атмасфера, якую ствараюць сцены старых прамысловых памяшканняў, вельмі адпавядае сучаснаму мастацтву...

Праект з фондушавым лістом

Новыя адметныя факты з жыцця святой Сафіі Слуцкай і з гісторыі самага старажытнага дзеючага праваслаўнага храма беларускай сталіцы — Свята-Петрапаўлаўскага сабора — гэтымі днямі разглядаліся на Міжнароднай царкоўна-навуковай канферэнцыі.

Удзельнікі канферэнцыі, сярод якіх былі археолагі, архітэктары, мастацтвазнаўцы, рэстаўратары, багасловы, раскрылі не толькі найважнейшыя старонкі дзвюх азначаных тэм, але і шырокі гістарычны кантэкст, няпростыя, часам трагічныя, умовы, насуперак якім нашымі продкамі адбываўся шлях ахвярнага служэння.

Трэба адзначыць і адметную падзею, што мела месца ў рамках форуму. У прыватнасці, Нацыянальны гістарычны музей нашай краіны прадставіў унікальны аднадзённы выставачны праект у сценах Свята-Духава кафедральнага сабора, прысвечаны 400-годдзю памяці святой праведнай Сафіі, княгіні Слуцкай, і заснаванню Свята-Петрапаўлаўскага сабора ў Мінску. Варта адзначыць, што галоўная адметнасць выстаўкі — у прадстаўленых

арыгінальных матэрыялах, якія захоўваюцца пераважна ў фондах музея і толькі зрэдку дэманструюцца шырокай публіцы. Сярод іх — дакументы XVI — XVIII стст. з копіянага Слуцкага Свята-Троіцкага манастыра. Гэта, у тым ліку, фондушавы ліст з пячаткамі княжны **Аўдоцці Друцкай-Горскай**, у якім засведчана бяс-

Унікальны аднадзённы выставачны праект Нацыянальнага гістарычнага ў сценах Свята-Духава кафедральнага сабора можа займець і ўвасабленне ў музеі.

платная перадача вялікага кавалка зямлі ў цэнтры Мінска пад будаўніцтва праваслаўнага манастыра ды храма. Да таго ж, на выстаўцы былі прадстаўлены і паштоўкі з кравядамі Слуцка пачатку XX ст.

Як адзначылі арганізатары праекта, у бліжэйшай перспектыве будзе разглядацца варыянт дэманстрацыі гэтай экспазіцыі ў пашыраным фармаце ў будынку Нацыянальнага гістарычнага музея.

Аб'ява*

Адзел культуры Сенненскага райвыканкама

запрашае спецыялістаў на пасады дырэктара Машканскага сельскага дома культуры, дырэктара Нямойтаўскага сельскага дома культуры, хормайстра і рэжысёра ў раённы Дом культуры.

Сям'і прадастаўляецца жыллё.

Даведкі па тэл.: 8 (02135) 41-752, 41-882.

Венскі фестываль мастацтваў адкрыецца паводле традыцыі, фіналам класічнага “Еўрабачання”. Для ўдзелу ў ім ад Беларусі выбрана юная цымбалістка Аляксандра Дзенісеня. Але спярша ёй давядзецца прайсці паўфінал.

Зўтра распачнецца паўфінал класічнага “Еўрабачання”

Саха вучыцца ў Рэспубліканскім каледжы пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі і ўжо неаднаразова станавілася пераможцай самых прэстыжных спаборніцтваў. Але “Еўрабачанне”, нават класічнае, якое праходзіць пад адкрытым небам і трансліруецца тэлеканаламі (мы ўбачым фінал 11 мая), —

Венскі баль цяпер цым-баль?

гэта, найперш, яркае шоу. А ці трапіць у яго наш народны інструмент, вырашыць тамтэйшае міжнароднае журы. Два гады таму, дарэчы, Саха ўжо спрабавала трапіць у Вену, і наша беларускае журы спрачалася, які інструмент будзе больш прыдатны для тамтэйшай атмасферы: цымбалы ці усё ж класічная віяланчэль? У выніку паехаў Іван Карызна — і свет пачуў, на якім высокім узроўні знаходзіцца ў нас акадэмічнае мастацтва і як паномаву, з беларуска-карызнаўскім “маўленнем”, можна прачытаць венскага класіка Гайдна. Цяпер наша краіна паўстане ў новым іміджы — як захавальні-

ца нацыянальнай спадчыны, натуральна ўпісанай у кантэкст сучаснага еўрапейскага мастацтва.

Паўфінал пройдзе 5 — 6 мая, і мы засталі Аляксандру Дзенісеня перад самым адлётам.

— У Вене я раней была толькі празездом, — усміхнулася яна, — думаю, цяпер паспею больш чаго ўбачыць. Еду з добрым настроем — з сонечным! Хочацца хутчэй выступіць, пазнаёміць усіх з нашымі беларускімі цымбаламі. Цымбалаў у свеце шмат розных, але такіх, як у нас, больш ні ў каго няма! Шкада, што са

мною не паедзе мая выкладчыца — Таццяна Пятроўна Сергяенка: яна захварэла і зараз у шпіталі. Хай хутчэй папраўляецца! Бо я там буду граць і для яе таксама. Яна, вядома, вельмі мяне падбадзёрвала б, можа, штосьці параіла б. Але ж трэба быць і самастойнай. Да таго ж, са мною едзе канцэртмайстар Яўгенія Радзюк. Адборачны тур там праходзіць пад фартэпіяна, і мы з ёй разам будзем на сцэне. Праўда, адзін з твораў мне давядзецца граць сола — гэта п’еса нашага вядомага гітарыста Валерыя Жывалеўскага “Павей, ветрык, з палёў...”. Ён напісаў яе, зразумела, для гітары, нават сам калісьці выконваў, і многія іншыя гітарысты — таксама. І сам зрабіў пералажэнне для цымбалаў. Тут яна гучыць зусім інакш, я намагаюся знайсці нязвыклыя фарбы, бо п’еса сапраўды нібыта дыхае, яна ўся напоўнена паветрам, гукавымі “водарамі”, пералівамі розных адценняў. А другі беларускі твор, які я вязу ў Вену, — гэта Канцэртна Уладзіміра Кур’яна для цымбалаў, струннага аркестра і званой. Яно зусім іншае! І цымбалы паўстаюць у ім у зусім іншым абліччы. Тут усё трымаецца на ўнутраным нерве, энергетыцы, адчуванні сучаснасці з яе шалёнымі рытмамі. Дарэчы, кампазітар таксама едзе з намі — на машыне з маімі бацькамі. Так што “група падтрымкі” ў мяне — цудоўная! Тата і мама — не музыканты, але “кавалачак дома”, роднага дома ў новым горадзе — гэта тое, чаго, здараецца, так заўсёды не стае...

Н.Б.
На здымку: Аляксандра Дзенісеня.

Усмешлівы аўтар "калючых" карыкатур

Летась 70-годдзе адзначыў часопіс “Вожык”, а сёлета такую ж дату святкуе Сяргей Анатольевіч Волкаў — мастак, чья творчасць не адзін дзясятак гадоў звязана з гэтым часопісам.

З нагоды юбілеяў “Вожыка” і Волкава ў холе Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь адкрылася выстаўка. На ёй прадстаўлены карыкатуры мастака, якія ў розныя часы друкаваліся ў часопісе. Не будзе перабольшаннем сказаць, што менавіта Сяргей Волкаў стварыў графічны стыль “Вожыка”. Дзякуючы ягоным малюнкам часопіс вонкава вылучаецца з шэрагу дэволі аднастайнай друкаванай прадукцыі, адразу трапляе на вочы ў шапіках.

Мастак — прадстаўнік творчай дынастыі. Ягонны бацька і дзед — мастакі, прычым мастакі знакамітыя. Валянцін Віктаравіч — народны мастак Беларусі, аўтар манументальнага гістарычнага палатна “Мінск, 3 ліпеня 1944 года”. А самая вядомая карціна Анатоля Валянцінавіча — “Першага верасня” — у савецкі час аздабляла школьныя падручнікі. Цікава, што Анатоль Волкаў у час вайны працаваў над выданнем “Раздавім фашысцкую гадзіну!”, з якога і выйшаў “Вожык” (у апошнім ён працаваў таксама). Так што талент — гэта ў Сяргея Волкава спадчынае.

Экспазіцыя на праспекце Пераможцаў можа зацікавіць не толькі людзей, неабякавых да такой спецыфічнай галіны графічнага мастацтва, як карыкатура, здольных ацаніць дасціпны малюнак і вострае слова, але і прафесійных сацыёлагаў. Бо выстаўка гэтая распавядае, як і над чым смяяліся беларусы ў недалёкім мінулым, што лічаць вартым смеху сёння.

Творы юбіляра захоўваюцца ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі, фондах Беларускага саюза мастакоў, Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва ў Мінску, а таксама ў замежных зборах.

На вернісажы Сяргей Волкаў быў, як звычайна, усмешлівы і дасціпны. Як мне падалося, ён увогуле да жыцця ставіцца з гумарам, што можна лічыць праявай мудрасці.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ
На здымку: Сяргей Волкаў на вернісажы.

“Belarusszki...” у Будапешце

Выстаўка беларускага фатографа Алены Адамчык адкрылася ў галерэі “Сэнт Дзёрдзь” у гістарычным цэнтры Будапешта.

Імпрэза, зладжаная Пасольствам Беларусі ў Венгрыі, прайшла ў рамках серыі традыцыйных вясновых мерапрыемстваў пад назвай “May. by — Майскія сустрэчы з Беларуссю”, якія з 2007-га штогод ладзяцца беларускай дыпмісіяй. Таксама нагодай для культурнай акцыі стала завяршэнне дыпламатычнай місіі Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Рэспублікі Беларусь у Венгерскай Рэспубліцы Алены Купчыной.

На імпрэзе, што прайшла ва ўрачыстай абстаноўцы, прысутнічалі Дзяржаўны сакратар Міністэрства нацыянальнай эканомікі, су-кіраўнік Міжрадавай беларуска-венгерскай камісіі па эканамічным супрацоўніцтве Роза Надзь, дуаен Дзяржаўнага сходу, кіраўнік дэлегацыі Венгрыі ў Міжпарламенцкім саюзе Янош Хорват, вялікая колькасць прадстаўнікоў венгерскіх органаў дзяржаўнага кіравання, дыпкорпуса, акрэдытаванага ў Будапешце, творчая інтэлігенцыя.

Пад час выстаўкі Алена Адамчык прэзентавала свой апошні нашумелы фотаальбом “Belarusszki. Women of Europe”.

Спробу паставіць спектакль па творах Ханса Крысціяна Андэрсена “для дарослых” мае ажыццявіць у чэрвені Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы.

Нечаканы Андэрсен Купалаўскага

Рэпетыцыі будучага спектакля “Лістапад. Андэрсен” паводле п’есы драматурга Алены Паповай ўжо распачаліся. Аўтарам ідэі напісання падобнага драматургічнага твора і рэжысёрам пастаноўкі выступіў Мікалай Пінігін. “У тэатры ёсць артысты сталага пакалення, якія цяпер не шмат працуюць, — падкрэсліў рэжысёр. — Гэты спектакль — для іх. У ім — пасланне дзецям, якія толькі пачынаюць жыць, ад людзей немаладых, што хочуць расказаць нешта важнае пра жыццё праз гэтыя казкі...”

У аснову п’есы пакладзены некалькі казачных твораў Ханса Крысціяна Андэрсена: “Пастушка і Камінар”, “Новае ўбранне караля”, “Стойкі алавяны салдацік”, “Салавей”, “Вялікі Клаўс і Маленькі Клаўс”, “Ялінка”. Дзеянне спектакля будзе падтрымліваць візуальнае суправаджэнне на экране — кніжныя ілюстрацыі, — над якім зараз працуюць мастакі-аніматары.

У спектаклі задзейнічаны знаныя артысты Купалаўскага тэатра: народны артыст СССР, народны артыст Беларусі Генадзь Аўсяннікаў, народныя артысты Беларусі Генадзь Гарбук, Арнольд Памазан, Мікалай Кірычэнка, Галіна Арлова, Марыя Захарэвіч, заслужаныя артысты краіны Сяргей Краўчанка, Георгій Малеўскі, Аляксандр Падабед, Тамара Нікалаева, Зінаіда Зубкова. А таксама — маладое пакаленне: Ганна Хітрык, Вольга Скварцова-Кавальская, Аляксандр Казела, Валянціна Гарцуева ды іншыя.

Над спектаклем працуюць сцэнограф, народны мастак Беларусі Барыс Герлаван, мастак па касцюмах — Алена Ігруша, балетмайстар — Наталля Карчэўская. Музыку піша Андрэй Зубрыч.

Прэм’ера пастаноўкі “Лістапад. Андэрсен” запланавана на канец чэрвеня.

Нашы стужкі ў Кішыніве

7 мая ў рамках мерапрыемстваў, прысвечаных святкаванню 67-й гадавіны Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне, адбудуцца Дні беларускага кіно ў Малдове.

Як паведаміў “К” кансультант упраўлення кінавідэамастацтва Дэпартамента па кінематаграфіі Міністэрства культуры Беларусі Мечыслаў Фяткевіч, па просьбе Пасольства нашай краіны ў Малдове ў гэтую краіну было накіравана некалькі стужак вытворчасці кам-

паніі “Беларусьфільм” ваеннай тэматыкі.

І менавіта напярэдадні ўрачыстых святкаванняў Дні беларускага кіно пройдуць у Кішыніве, а таксама ў горадзе Бельцы. У прыватнасці, будуць прадэманстраваны ваеннагістарычная драма “Другая памылка сапёра” і ваенна-прыгодніцкі фільм “Радзіма або смерць”.

Плануецца, што карціны беларускай вытворчасці змогуць паглядзець не толькі ветэраны Вялікай Айчыннай вайны, прадстаўнікі маладзёжных арганізацый, але і ўсе ахвотныя.

Ю.Ч.

Сродак Тэатра-студыі

2 мая ў тэатральнай зале кінатэатра “Масква” (сцэна Заслужанага калектыву Рэспублікі Беларусь “Тэатр-студыя кінаакцёра Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм”) адбылася сустрэча артыстаў з журналістамі з нагоды нядаўніх гастролей тэатра ў Чэшскай Рэспубліцы.

Гастролі праходзілі з 17 па 19 красавіка. Да іх арганізацыі спрычыніліся Міністэрства культуры Беларусі, Пасольства нашай краіны ў Чэхіі, Нацыянальная авіякампанія “Белавія”. Пражскай публіцы быў прапанаваны спектакль па п’есе вядомага чэшскага драматурга Карэла Чапека “Сродак Макропуласа”.

Гастролі для Тэатр-студыі кінаакцёра ў Чэхіі прынеслі трупы запрашэнне на наступны сезон. А ў бліжэйшых планах — паездка ў Літву для ўдзелу ў Днях беларускай культуры, а таксама выезд у Польшчу.

Нагадаць сюэт няма патрэбы, адзначу толькі, што гэта свайго роду сцэнічная ілюстрацыя да біблейскай тэзы “Што сэнсу чалавеку прыдбаць сусвет, калі ён губляе ўласную душу?”. У Чэхіі гэтая класічная п’еса ад з’яўлення была твораў культывым, таму нашым артыстам выпаў нялёгка экзамен: пражскай публіцы ёсць з чым і з кім параўноўваць... Аднак іспыт здадзены ўдала: Тэатр-студыю запрасілі на гастролі

зноў. У наступным сезоне беларускія артысты прапануюць чэшскім тэатрам спектакль па п’есе англійскага драматурга Рэя Куні “№ 13”.

Артысты, якія выступалі ў Празе, распавялі, што напярэдадні гастролей было шмат хваляванняў. Гэта, зрэшты, звыкла: артыст заўжды хвалюецца, як яго прыме публіка. Найвышэйшай праявай поспеху можна лічыць тое, што словы пашаны беларускія акцёры пачулі ад сваіх калег — чэшскіх артыстаў. Тыя адзначылі не толькі прафесійнае майстэрства выканаўцаў, але і высокую якасць тэатральных касцюмаў і дэкарацый. Дарэчы, нашы акцёры і самі былі здзіўлены, як зробленыя ў Мінску дэкарацыі (мастак — Дзмітрый Мохаў) пасуюць вобразу Прагі і духу драматургіі Чапека.

Гэтыя гастролі для Тэатра-студыі сталіся “прачынам”, бо артысты даўно не выбіраліся ў “далёкае замежжа”. Ёсць намер аднавіць творчыя сувязі з Польшчай. А ў бліжэйшых планах — гастролі ў Літву, дзе Тэатр-студыя кінаакцёра прыме ўдзел у Днях беларускай культуры ў гэтай краіне.

П.В.
На здымку: сцэна са спектакля.

Смарткіно для ўсіх

З 20 красавіка па 20 мая ў нашай краіне праходзіць Фестываль мабільнага кіно. Акцыя, зладжаная адным з апэратараў мабільнай сувязі, падтрымана Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь.

Як паведаміла “К” вядучы спецыяліст упраўлення кінавідэамастацтва Дэпартамента па кінематаграфіі Міністэрства культуры Паліна Тамашэўская, падтрымка фестывалю аказваецца ўжо не ўпершыню, у асноўным — у арганізацыйным аспекце.

Сама ж ідэя Фестывалю мабільнага кіно, або смарткіно, заключаецца ў тым, што кожны можа зняць свой фільм з дапамогай звычайнага мабільніка і выкласці стужку ў Сусветным павуціні. А паводле ўмоў конкурсу,

пераможцаў у шасці намінацыях чакаюць каштоўныя прызы і ўвага з боку ўсёй інтэрнэт-супольнасці Беларусі.

У рамках акцыі таксама пройдзе яшчэ адзін кінафэст — “Short dog”, на якім будуць прадстаўлены шматлікія кароткаметражныя фільмы з розных краін свету. Прычым паказ стужак адбудзецца не ў кінатэатры, а пад адкрытым небам.

Як распавёў “К” адзін з арганізатараў мерапрыемства Мікола Шакель, пад час аднадзённага паказу будуць прадстаўлены найлепшыя кароткаметражкі з праграмы пяці розных еўрапейскіх кінафэстаў, у тым ліку — і мінскага. Прычым, на думку суразмоўцы, дэманстрацыя стужак прывабіць любога глядача, бо на фэсце пакажуць як мастацкія, дакументальныя, так і анімацыйныя фільмы.

Ю.Ч.

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь глыбока смуткуе з прычыны смерці заслужанай артысткі Рэспублікі Беларусь АСМАЛОЎСКАЙ Зоі Васільеўны. Усё яе жыццё было непарўна звязана з тэатрам імя Максіма Горкага. Створаныя ёй яркавыя неардынарныя вобразы ў тэатры, кіно, радыё- і тэлеспектаклях сталі вяхой ў гісторыі нацыянальнага мастацтва. Міністэрства культуры выказвае шчырыя спачуванні калектыву тэатра, родным, блізкім, сябрам нябожчыцы. Добрая памяць пра шчодры талент, адданасць тэатру, акцёрскай прафесіі, чалавечае абаянне Зоі Васільеўны назаўсёды застанецца ў сэрцах родных, блізкіх, калег, сяброў.

У панядзелак стала вядома, хто прадставіць нашу краіну на конкурсах "Славянскага базару ў Віцебску". Сярод маладых выканаўцаў гэта Яўген Доліч — леташні выпускнік Мінскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў, першакурснік БДУКіМ. Сярод дзяцей — 10-гадовая мінчанка Жэня Кляпіцкая і яе аднагодка ды зямлячка Ліза Мураўёва. Усяго было даслана 50 дзіцячых заявак і 23 дарослых, з гэтых запісаў для фінальнага праслухоўвання пакінулі, адпаведна, 10 і 8 чалавек. Прайшоўшы ў "рабочым парадку", без канцэртных тэледымак з перагукаем груп падтрымкі, адборачны тур акрэсліў кола праблем, што назбіраліся ў сферы падрыхтоўкі юных і маладых эстрадных вакалістаў. Менавіта пра гэта мы і распыталі членаў абодвух журы.

Спевы або рухі: куруца ці яйка?

Шмат гадоў запар мы канстатавалі: маўляў, нашы дзеці цудоўна спяваюць, ды вось рухацца не ўмеюць. Сёння, здаецца, сітуацыя змянілася.

— Дзіцячы конкурс "Славянскага базару ў Віцебску", — адзначае кампазітар Алена Атрашкевіч, — патрабуе, найперш, моцнай харызмы, добрага вакалу і, што вельмі важна, менавіта палётнага голасу як рысы славянскага менталітэту. Мы ж апошнім часам (пэўна, яшчэ і пад уздзеяннем "Еўрабачання") так захапіліся пастановачнымі нумарамі, што часам забываемся на іншыя крытэрыі ў падрыхтоўцы юных спевакоў. Што ж да рэпертуару ды "навучанасці", дык гэтыя пытанні — вечныя: яны паўстаюць абсалютна на кожным конкурсе, і не толькі ў рамках віцебскага форуму. Трэба проста працаваць ды працаваць — тады і будзе шлях наперад...

— Былі вельмі моцныя дзяўчынкі, — пацвярджае мастацкі кіраўнік Нацыянальнага цэнтру музычных мастацтваў імя У.Мулявіна Святлана Стацэнка, — але ў многіх быў не вельмі добра падобраны рэпертуар, не ўлічваліся галасавы дыяпазон. Дзесяці кіраўнік павінен быў узяць песню на тон вышэй, дзесяці — наадварот, панізіць, каб выканаўцы было зручней. Трэба ўлічваць індывідуальнасці!

— Калі дзяцей рыхтуюць да эстраднага конкурсу, як гэты, — працягвае тэму падрыхтоўкі спявачка і педагог па вакале Вольга Вронская, — дык трэба вучыць іх эстраднаму вакалу. У многіх жа адчувалася народная манера, а не эстрадная — гэта ўсё ж розныя рэчы. Эстрадных школ і разнастайных метадыч — вельмі шмат, дастаткова зазірнуць у Інтэрнэт. Ётым і павінны займацца выкладчыкі: "прымерваць" ужо знойдзеныя метадыкі і шукаць сваю, адаптуючы яе для кожнага асобнага вучня...

— Усе дзеці былі, як заўсёды, галасістымі, — мяркуе старшыня "дзіцячага" журы, народны артыст Беларусі, кампазітар Васіль Раічык. — Але сярод іх — толькі дзве дзяўчынкі, якія цалкам разумелі, што ж такое яны спяваюць. Нават без уласна спеваў — песня ўжо ў іх вачах адбівалася! Журы і спыніла на іх сваю ўвагу. З дзецьмі ў нас заўсёды ўсё ў парадку. А вось з дарослымі...

Лаўрэат міжнародных конкурсаў Пётр Ялфімаў літаральна тую ж фразу вымаўляе крыху інакш. І з іншым сэнсам!

— Праблемы бываюць не ў дзяцей, — усміхаецца ён, — а ў дарослых. З года ў год на розных дзіцячых конкурсах, на якіх мне даводзілася бываць, звычайна сустракаюцца адны і тыя ж памылкі. Апошнім часам усе імкнуча зрабіць нейкі пастановачны нумар. Чаму б і не? Але пачынаюць з таго, што напружваюць саліста разнастайнымі рухамі, скакамі — услякай мітуснёй, нават калі яна, бывае, не адпавядае настрою песні. І ўсё гэта — замест таго, каб навучыць дзіця галоўнаму: правільна дыхаць. А яшчэ — разумець тое, пра што спяваеш, і данесці тое да слухача. Менавіта гэта ў песні галоўнае! Калі згаданага не будзе, нішто ўжо не выратуе: ні прыгожы сцэнічны строй, ні скокі. Тым больш, рухі, якім дзяцей навучаюць, часта заштампаваныя,

сёння так бракуе пачаткоўцам, хаця, да прыкладу, ніхто з іх не "рэпеціруе" свае жэсты, калі размаўляе з тымі ж сябрамі.

Пра што пяём, каму спяваем?

Песенны рэпертуар — даўно ўжо балуючая тэма нашай эстрады. І як бы яе ні вырашалі, актуальнай яна будзе заўсёды. Бо яшчэ рускі класік Мікалай Рымскі-Корсакаў любіў паўтараць: новы час — новыя песні. Таму заклік "Больш песень новых — розных і добрых!" ніколі не страціць сваёй надзённасці.

Часта ўвогуле па-за межамі хаця б падабенства літаратуры і добрага густу. Часта абедзве песні былі беларускамоўнымі. Але радавацца зарана. Бо ўсё — пераважна "саматужнага вырабу" і адпаведнага гатунку...

— У нас стала ўжо традыцыяй, — працягвае Пётр Ялфімаў, — на кожным конкурсе ці фестывалі, незалежна ад яго накіраванасці, спяваць патрыятычныя песні. Што ж да іх колькасці ды якасці, дык колькасць, здараецца, зашкальвае, а якасць... таксама "зашкальвае", толькі ў іншы бок. Быццам няма ў нашых дзяцей

позні тэрмін, каб спевакі падрыхтаваліся лепш: узровень многіх нават і блізка не адпавядаў конкурснаму. Але пераможца быў відавочны, і вырашылі давесці адбор да канца, каб засталася больш часу на непасрэдную падрыхтоўку да "Віцебска-2012" — пошукі знешняга выгляду, сцэнічных строяў.

Падводзячы пасля другой песні вынікі, старшыня журы — народны артыст Беларусі, прафесар Міхаіл Фінберг — не вытрымаў і з болей выказаў прысутным свае заўвагі:

На праслухоўванні і пасля яго

Як канкурсанты гуляюць "у хованкі"?

Таленты — ёсць! Ды "фон" часам не вытрымлівае крытыкі...

— Многія сённяшнія прэтэндэнты рыхтаваліся да праслухоўвання фармальна. Бо трэба хаця б разумець, на конкурсе якога ўзроўню і прэстыжнасці вы збіраецеся прадстаўляць не толькі саміх сябе, а ўсю краіну! Я магу гэта казаць, бо цягам дваццаці гадоў з'яўляюся мастацкім кіраўніком гэтага конкурсу, штогод разам з аркестрам даводжу ўдзельнікаў з розных краін да неабходнай планкі. Але адна справа, калі хтосьці

Можа, і сапраўды мэтазгодна вярнуцца да старога метаду? Складзі банк даных адораных дзяцей і "весці" іх ад конкурсу да конкурсу. Толькі хто будзе "весці за ручку"? Яшчэ больш праблем узнікае пры пошуках менавіта конкурсных песень. Кастынг паказаў: у некага песня — відавочна складаней, чым можа выцягнуць выканаўца. У кагосьці — наадварот, на трох нотах. Песенныя тэксты — часта ўвогуле па-за межамі хаця б падабенства літаратуры і добрага густу...

Яшчэ больш праблем узнікае пры пошуках менавіта конкурсных песень. А іх, улічваючы ўзрастанне колькасці саміх конкурсаў, патрабуецца ўсё больш і больш — яшчэ і прызначаныя для пэўнага выканаўцы. На конкурсах "Славянскага базару..." патрабуюцца дзве песні. Адна — кампазітара краіны і на мове краіны, якую прадстаўляе ўдзельнік, другая — на выбар (у дзіцячай праграме) ці кампазітара адной са славянскіх краін на адной са славянскіх моў (сярод дарослых). Тое, што гучала на адборы, выклікала, за рэдка выключэннем, здзіўленне. У некага песня — відавочна складаней, чым можа выцягнуць выканаўца. У кагосьці — наадварот, з дыяпазонам усяго ў палову актавы (іншымі словамі, на трох нотах). Песенныя тэксты —

нічога "дзіцячага" — адно "любоў да Радзімы", выказаная, што горш за ўсё, заштампаванай мовай, на ўсё тых жа трох з паловай нотах...

Хтосьці, пэўна, не пагодзіцца і пачне парываць: маўляў, няхай ужо будзе "заштампаваны" родны край, чым песня, прабачце, пра хваравітыя працэсы, звязаныя з працай страўніка (а такая на адборы таксама гучала!). Давайце не будзем спрачацца, што лепш. Абое рабое. Бо не бывае дрэнных тэм — бывае іх жудаснае ўвасабленне.

Згуляем у хованкі!

На "дарослым" адборы пасля таго, як усе прэтэндэнты праспявалі па першай песні, журы пачало ўсур'ёз абмяркоўваць, ці не спыніць праслухоўванне, перанёшы яго на больш

прыязджае да нас упершыню і яшчэ не зусім усведамляе, як і дзе яму давядзецца выступіць. Іншая ж — прадстаўнікі Беларусі, якія на правах гаспадароў павінны шмат у чым весці за сабой. А што мы сёння пачулі, які рэпертуар? Што з ім далей рабіць? Многія песні — нізкага ўзроўню, папросту самадзейныя, зробленыя са штампай, зададзеных камп'ютарам. Дзе ў тых песнях сэнс, што там за словы? Дый у многіх на твары напісана толькі тое, як лепш узяць верхнюю ноту, а не тое, пра што песня. А дзе творы да 130-годдзя Янкі Купалы і Якуба Коласа? Дзе песні да 100-годдзя з дня нараджэння Максіма Танка? Хто з вас і калі іх будзе рыхтаваць? Ні ў адной з краін свету дзяржава так не дапамагае эстрадзе, як у нашай. Тыя, хто пачынаў раней за вас — тая ж Іна Афанасьева, якая сёння ў журы, — не мелі і сотай долі таго, што маеце вы: добрая апаратура, даступнасць любой самаўдасканалення. Але апаратура сама па сабе не заспявае і не зайграе. Дзе ж ваша аддача? Давайце разам закасаем рукавы і будзем працаваць — дзеля нашай краіны. Трэба любіць сваю краіну, паважаць яе мову, прымнажаць нацыянальныя здабыткі ў культуры. Хто ж гэта зробіць, як не вы, маладое пакаленне?..

Кампазітар Алег Елісеенкаў, адкінуўшы эмоцыі, паставіўся да ўзроўню сёлетняга адбору больш па-філасофску:

— Бульба — і тая, бывае, не ўродзіць. А мы хочам, каб штогод з'яўляліся па некалькі талентаў, адзін за другога лепшыя — невядома, каго выбіраць. Увогуле, больш важна нават не тое, каго паслаць на конкурс, а тое, як гэтага "абранніка" найлепш прадставіць. Бо канкурсант — гэта, груба кажучы, інструмент, на якім павінен граць музычны прадзюсар. Так, ад якасці "інструмента" залежыць многае, але ад умення граць — куды больш. Трэба знайсці ідэю — у песнях, якія канкурсант прадставіць, у ягоным абліччы, у аранжыроўках. Ва ўсім павінна быць штосьці новае! А не толькі ў адкрыцці новага імя...

Ды ўсё ж за падрыхтоўку многіх прэтэндэнтаў сорам браў папраўдзе. Бо кастынгі нават на разнастайныя шоу, дзе шукаюць "схаваныя", не раскрытыя раней, аматарскія таленты, бываюць куды больш "крутымі". Можна, сюды не надта імкнуліся, абборачны тур, як на тая ж "Еўрабачанне" ці "Новую хвалю", не пакажуць па тэлевізары? Але ж, здараецца, і на рэгіянальных конкурсах, не кажучы ўжо пра рэспубліканскія, якія таксама не транспіруюць, агульная карціна атрымліваецца больш аптымістычнай.

— Узнікае лагічнае пытанне, — кажа заслужаная артыстка Беларусі Іна Афанасьева, — чаму заяўкі далі толькі гэтыя выканаўцы, а не іншыя? Што, не было аніякай рэкламы? Пра самі конкурсы ведаюць усе. Але, пэўна, павінна больш шырока распаўсюджвацца інфармацыя, калі і куды дасылаць заяўкі, што павінен утрымліваць пакет дакументаў. Калі рэклама на тую ж "Новую хвалю" не сыходзіць з экрану тэлевізараў, дык і заявак там куды больш...

Можна, спявачка ў чымсьці і мае рацыю. Але што ж не клопоцяцца самі патэнцыйныя ўдзельнікі ды іхнія кіраўнікі? Чаму яны павінны чакаць, пакуль ім разрэкламуюць гэтую інфармацыю і, што называецца, прынясуць на сподачцы з блакітнай аблямавачкай? На афіцыйным сайце "Славянскага базару ў Віцебску" можна без цяжкасцей знайсці Палажэнне аб дзіцячым і дарослым конкурсах, дзе прапісаны ўсе ўмовы, дакладна пазначаны дата і адрас, што датычацца прыёму заявак. Можна, хтосьці чакае, каб яго, нарэшце, "знайшлі", як пры гульні ў хованкі?

Думкі на гэты конт выказаў Мікалай Казюлін — дырэктар Маладзёжнага тэатра эстрады, на базе якога звычайна і праводзяцца адборачныя туры:

— Акурат напярэдадні ў нашым тэатры адбыўся канцэрт "Новыя імёны", зладжаны Палацам дзяцей і моладзі. Выступіла каля сотні дзяцей, і многія, паверце, былі лепшыя за тых, хто падаваў свае заяўкі на цяперашні адбор... Дык у чым жа справа? Можна, у самім прынцеце адбору? У свой час я займаўся тэлеконкурсам "Усе мы родам з дзяцінства". Фармат адбору там быў іншы: журы ездзіла па рэспубліцы і "жыўцом" праслухоўвала патэнцыйных удзельнікаў. Перад намі праходзілі тысячы дзяцей, напрыканцы дня ўжо ў вачах мітусілася. Але, здаецца, такім чынам было больш рэальна адабраць лепшых. Тут жа першы тур праходзіць на аснове дастаных фанаграм. Гэта, зразумела, значна скарачае працу журы. Але разам з тым скарачаецца і спіс прэтэндэнтаў! Камусьці зрабіць запіс прасцей, камусьці — цяжэй. Хтосьці, здараецца, папросту не паспявае. Дый сама якасць запісу! Зноў-такі, у кагосьці ёсць магчымасць зрабіць добрую фанаграму, з дапамогай гукарэжысура пазбегнуць некаторых хібаў выканання. А пачынаеш слухаць жывіцом — і думаеш: як жа такое маглі прапусціць?..

Можна, было б і сапраўды мэтазгодна зноў вярнуцца да старога, апрабаванага часам, метаду? Складзі банк даных адораных дзяцей і

"весці" іх надалей ад конкурсу да конкурсу. Толькі хто будзе "весці за ручку"? Дзяржава? Спецыяльная камісія?

— Усе, хто хацелі б трапіць у адборачныя туры, — упэўнены начальнік упраўлення мастацтваў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Міхаіл Казловіч, — мелі для гэтага ўсе магчымасці. Такія праслухоўванні праводзяцца штогод, прыблізна ў адзін і той жа час, умовы не змяніліся, інфармацыя — агульнадаступная. Кожны, хто звяртаўся ў Міністэрства па тлумачэнні і дадатковыя звесткі, іх атрымаў. Дый Тэатр эстрады абзваніў усе вобласці. Галоўнае, што ёсць вынік: канкурсанты сёлета "Славянскага базару..." выбраны. І іхні ўзровень ані не ніжэйшы (а можа, яшчэ і вышэйшы) за ўзровень тых, хто прадстаўляў Беларусь раней. Дый сама сістэма конкурсаў і фестываляў, што склалася ў краіне, "выціскае на паверхню" ўсіх, хто мае спеўныя здольнасці і хоча іх рэалізаваць...

— Мы надта шмат ставім на дзяржаўныя рэсурсы, — мяркуе кампазітар Алег Елісееў. — Маўляў, упраўленні ды аддзелы культуры павінны вылучыць і дастаць. Мяркую, наспей час аддаць конкурсную падрыхтоўку шоу-бізнесу, магчымасці якога добра зарэкамендавалі сябе на той жа "Новай хвалі"...

— На тэлепраекце "Акадэмія талентаў", у якім я ўдзельнічаў, — пацвердзіў прадзюсар Уладзімір Кубышкін, — не толькі ў маёй камандзе, але і ў Юрыя Саваша, і ў Максіма Алейнікава былі па трычатыры спевакі, здольныя для далейшага навучання. З некаторымі я працягваю працаваць і пасля завяршэння праекта. Таму вырашыў: да наступнага "Славянскага базару ў Віцебску" падрыхтую як мінімум аднаго патэнцыйнага канкурсанта, за якога, па меншай меры, не будзе сорамна...

Дык, можа, справа яшчэ і ў адказнасці? Дакладней, у розным яе разуменні. Той, хто добра ўсведамляе неабходны конкурсны ўзровень, саромеецца падаваць заяўку: маўляў, я пакуль яшчэ "не дарос". А той, каму губляць няма чаго, ідзе, як кажучы, ва-банк: эх, была-не была — не выберуць, затое паўдзельнічаю!

— Адчуванне, — здзіўляецца Іна Афанасьева, — што цяперашнія ўдзельнікі дарослага адбору рыхтаваліся самі, без выкладчыкаў і кіраўнікоў. Але ж многія з іх прадстаўлялі навуцальныя ўстановы! Няўжо там гэтым ніхто не займаецца?

— Звярніце ўвагу, — працягвае народны артыст Беларусі Эдуард Зарыцкі, — што акрамя Яўгена Доліча, з Універсітэта культуры і мастацтваў былі яшчэ дзве дзяўчыны. Студэнты — гэта ж без пяці хвілін прафесіяналы! А што мы пачулі? Каб такога больш не паўтарылася, да наступнага адбору трэба рыхтавацца ўжо зараз, а не за дзень да падачы заяўкі...

Сапраўды, прафесійная падрыхтоўка не дапускае перапынкаў і непрафесійнага падыходу. Калі пачаткоўцы не навучаны правільна, з запасам трываласці на доўгія гады, дык ужо ў дзіцячым узросце у некаторых пачынаюцца так званая "качка" (залішняе трымценне) голасу, задышка ды іншыя "старэчыя хваробы". Вось і атрымліваецца: дзеці, што быццам бы падавалі надзею, да прафесіяналаў не ўзрастаюць. На іх "дарослыя" месцы прыходзяць новыя кандыдаты — часцей, што называецца, "з вуліцы". І ўсё пачынаецца спачатку. А перапынены працэс не можа даць таго агульнага выніку, які дае сапраўдная выканальніцкая школа, што ахоплівае ўсе ўзросты ды складнікі і засноўваецца на паступовасці і сістэмнасці. Іншымі словамі, таленты ў нас — ёсць. І будучы! Хаця "фон", на якім яны з'яўляюцца, не вытрымлівае ніякай крытыкі...

Надзея БУНЦЭВІЧ

Нататкі неабябывага чытача

Неўзабаве Полацк урачыста адсвяткуе сваё 1150-годдзе. Як падрыхтаваўся да сустрэчы гасцей самы старадаўні горад Беларусі, прызнаны геаграфічным цэнтрам Еўропы? Чытач "К" наведваў горад на Дзвіне, натхніўшы мясцовымі турыстычнымі распрацоўкамі, што ўжо рэалізаваны як у Полацку, так і ў іншых гарадах нашай краіны.

Калі працуе інфацэнтр?

Куды скіроўваецца турыст, які прыехаў у незнаёмы горад? Часцей за ўсё — у інфацэнтр. Яго наяўнасць у Полацку стала прыемнай нечаканасцю, але ж ён мае арыгінальны графік працы: з 8 да 17 гадзін, з панядзелка па пятніцу.

Пагадзіцеся, надзвычай крэатыўнае і "зручнае" для турыста рашэнне! Па-першае, згадаем народную мудрасць: "Хто рана ўстае, таму Бог дае". У выніку полацкія турысты будуць "самымі багатымі" людзьмі ў свеце. Па-другое, увечары, па ідэі,

што яшчэ горш, не ўбачыў яе, зайшоў у памяшканне, уладкаваўся за столікам, пачакаў дзесяць хвілін і нарэшце ўбачыў афіцыянтку, якая, усміхаючыся, паведамляе, што яны не працуюць. Да таго часу страўнік наведвальніка пачаў выказваць яшчэ большае абурэнне. Таму турыст хутка і нервова пачынае даследаваць суседнія вуліцы, шукаючы кафэ, да якога яшчэ не "даехала" спецабслугоўванне.

Які эфект такіх паводзін? З аднаго боку, турыст прадэманструе гараджанам прыклад здаровага ладу жыцця. З іншага боку, шукаючы, дзе пад'есці, чалавек трапіць у такія закуткі, куды ўжо дзесяцігоддзямі не ступала нага экскурсавода.

Дарэчы, наконт пошукаў. У цэнтры Полацка ды іншых раённых гарадоў амаль адсутнічаюць грамадскія прыбіральні (ці не адзіным выключэннем з'яўляецца іх размяшчэнне ў будынках вакзалаў). А сапраўды, навошта яны?.. Выгляд прыбіральняў псуе знешні выгляд гарадоў. Ці ж не так?

мі дзвярыма рэстарана (кавярні, сталовай). Лепш пашукаць шчасця ў дзяржаўных гасцініцах, дзе абавязкова знойдзецца бар ці хаця б сталоек! Але іх супрацоўнікі кіруюцца той жа бездакорнай логікай! Напрыклад, кафэ ў Слуцкай гасцініцы "Слуцк" працуе прыкладна па такім жа прынцеце. У якасці выйсця з сітуацыі магу прапанаваць уласнае вынаходніцтва: набудзьце адначасова вячэру і сняданак, забярыце сняданак у нумар, а раніцай вы з задавальненнем падмацуецеся. Так, оптам атрымліваецца халадней. Але ж і танней!

Дарэчы, падзякуем, што ў Слуцкай гасцініцы кафэ — працуе. Напрыклад, у гасцініцы "Раўбічы", што размешчана ў Гарадку Віцебскай вобласці, сітуацыю вырашылі кардынальна і зачылі кафэ ўвогуле. Вы гатовы абурыцца? Каб не турысты, падарожнікі, камандзіровачныя, хто б купляў у вялікай колькасці ёмістыя і маленькія металічныя кружкі ды кіпяцільнікі? Хто масава закупляў бы ў магазінах супы і кашы хуткага прыгатавання?

Чаму так цяжка пааббедаць у цэнтры Еўропы?

Старая песня пра... сэрвіс

усе прыстойныя гасці павінны сваімі пакупкамі і наведваннем разнастайных устаноў узнімаць эканоміку горада. Аднак, іх трэба шукаць у начных клубах, рэстаранах ці хаця б крамах. А шлях да іх турысты знойдуць і без дапамогі інфацэнтра.

Па-трэцяе, арыгінальны графік інфацэнтра, верагодна, дапаможа завабіць у Полацк наведвальнікаў з усяго свету. Як вядома, у іншых краінах інфацэнтры працуюць зягам усяго тыдня. А калі чамусьці і робяць выхадны, дык толькі ў будні дзень. Ды і, як вядома, большасць людзей плануе свае вандровкі не з улікам часу адпачынкаў, пары года ці надвор'я, а менавіта ўлічваючы час працы інфацэнтраў. Аднак, пераважная колькасць падарожжаў адбываецца на выхадных, калі яны дакладна працуюць. Дык вось, турысты з усяго свету змогуць з'ездзіць у суботу і нядзелю ў такія турыстычныя цэнтры, як Парыж, Рым ці Прага, а ў будні дні планавець наведанне Полацка.

А есці хочацца заўжды...

Мясцовыя рэстараны і кафэ заўсёды гатовы прадэманстраваць гасцям горада найлепшыя далікатэсы, прыгатаваныя выдатнымі кухарамі. Здавалася б, такую паслугу прапануюць ва ўсіх турыстычных цэнтрах. Але ў Полацку ды іншых гарадах Беларусі прыдумалі, як апырэдзіць усіх канкурэнтаў. Вядома, што харчаванне ў адзіноце мала каму прыносіць асалоду. Значыцца, трэба есці разам! Таму ў шэрагу рэстаранаў Полацка практыкуецца такая з'ява, як... спецабслугоўванне: не набярэш патрэбную колькасць сяброў для запланаванага ўсёй залы (чытай: турыстычную групу) — шукай сабе іншую харчовую "кропку".

Уявіце: галодны чалавек падышоў да рэстарана і ўбачыў таблічку "Спецабслугоўванне". Або,

Оптам — халадней, але танней!

Зрэшты, зробім супрацоўнікам інфацэнтра рэспект за іх ранняе з'яўленне на працы. Бо ў іншых установах працуюць куды менш адказныя людзі. Большасць кафэ і рэстаранаў, як у Полацку, так і ў іншых гарадах Беларусі, адчыняюцца а 12-й гадзіне дня ці нават пазней. У выніку, выязджаючы з дому, абачлівя падарожнікі, турысты і камандзіровачныя асобы цягнуць з сабой, нібы чарапахі, вялізныя пакункі з ежай і пітвам.

Калі ў нас няма пакункаў, не будзем сядзець перад зачынены-

Але ёсць момант, у якім Слуцк і Гарадок выступаюць гарадамі-пабрацімамі: у нумарах гасцініцы гэтых населеных пунктаў няма гарачай вады. Вы яшчэ шукаеце прычыну? Але ж кіпяцільнік ужо набыты! Дык якая вам розніца, якую ваду нагрэваць? А для іншых прычын (напрыклад, прыняць душ) ванны пакой ужо ніхто не выкарыстоўвае.

Вельмі не хацелася б, каб жыхары іншых беларускіх гарадоў пакрыўдзіліся на аўтара: маўляў, вы кажаце пра вопыт Полацка, Слуцка, Гарадка, а вось у нас!.. Ахвотна веру: у большасці гарадоў актыўна карыстаюцца полацкімі "напрацоўкамі"...

Вандраваў Дзяніс МАРЦІНОВІЧ

Тым часам

2 мая ў Полацку адбылася рабочая нарада пад старшынствам губернатара Віцебшчыны Аляксандра Косінца. У цэнтры увагі знаходзілася Канцэпцыя развіцця інфраструктуры гістарычных раёнаў Полацка.

Нагадаем, Канцэпцыя адобрана Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь. Дакумент заснаваны на глебе сталых традыцый горада і, грунтуючыся на функцыянальным гістарычным прызначэнні, прадугледжвае развіццё трох асноўных кірункаў турызму: Спаса-Ефрасіннеўскі манастыр з прылеглай тэрыторыяй — для паломніцкага турызму; парк культуры і адпачынку на левым беразе ракі Заходняя Дзвіна — для забаўляльнага турызму; раён Верхняга замка і Сафійскі сабор — для гістарычнага турызму.

У раёне Спаса-Ефрасіннеўскага манастыра плануецца добраўпарадкаваць пустыню тэрыторыі, прылеглыя да манастыра, аб'ектамі турыстычнай інфраструктуры. Як паведамляе БелТА, на тэрыторыі ў 30,2 гектара плануецца будаўніцтва і рэканструкцыя гасцінічнага комплексу, гандлёвых радоў з сувенірнай прадукцыяй, рамесных майстэрняў, гандлёва-выставачнага комплексу, духоўна-асветніцкага цэнтра, турыстычнага агенцтва.

Сафійскі сабор знаходзіцца на тэрыторыі Верхняга замка. Гэта археалагічны, адміністрацыйна-духоўны і свецкі цэнтр горада агульнай плошчай каля 9 гектараў. Ансамблевая забудова тэрыторыі Верхняга замка прадугледжвае комплексны падыход: рэстаўрацыю існуючых і аднаўленне страчаных будынкаў, у тым ліку археалагічных даследаванняў. Тут запланавана размяшчэнне аб'ектаў грамадскага харчавання, гандлю, бытавога абслугоўвання, месцы пражывання для турыстаў, а таксама музеефікацыя помнікаў археалогіі.

на МТС: не на тэлефонах, гэта так называлі маторна-трактарныя станцыі, дзе машыны рамантавалі. Ды і камбайнаў тады было — толькі дзве мадэлі: "Сталінец" — большых памераў, і "Камунар" — меншых. Дык у Мардовіі я на "Камунары" ездзіў. Але і не гэта галоўнае! Вы, можа, зараз не пішыце, я вам галоўнае скажу: сакрэт адкрыю...

Я сумленна выключаю дыктафон, адкідаваю блакнот, каб зведзець, нарэшце, "ваенную тайну". І чую:

— Ужо ў 44-м, на Украіне, праз дарогу ад нас быў шпіталь. І я пазнаёмлюся там з медыстрай. Мы пабраліся шлюбам... Яна пайшла з жыцця сёлета, 5 сакавіка... Я ўсё ніяк не адыду ад гэтага: мы разам пражылі 68 гадоў.

дабалася, што, як у 1936-м годзе дадому вярнуўся, пайшоў у хор. У Клуб металістаў — ну не гэтых, не рок: ён стаяў там, дзе цяпер — касы стадыёна "Дынама". А ў лютым 37-га было 100-годдзе з дня смерці Пушкіна. Дату рыхтаваліся адзначаць вельмі шырока, і ў наш клуб прыйшоў оперны дырыжор — адбіраць галасы. Паслухаў мяне і кажа: "Будзеш Анегіным". Развучылі мы сэрну ў садзе, дзе Анегін Тацяне чытае мараль — і спявалі яе па клубах. Пад піяніна, вядома. А праз некаторы час паклікалі мяне ў Оперны тэатр. Прыходжу, а там — Александроўская, Балодін, Дзянісаў. Пры чым тут я? Запытваюць: "Што будзеце спяваць?" Я разгубіўся, маўчу. Мне падказваюць: "Давай сэрну ў садзе". Праспяваў. "Выйдзіце". Вы-

пільноўваў, як яна будзе ўваходзіць у кансерваторыю, заціскаў пад пайхай адну-дзве кніжкі — і бег ёй насустрач. Вітаўся, "раскланьваўся", каб яна абавязкова кніжкі заўважыла. А яшчэ лепш, калі нейкая асабліва "разумная" кніжка нібыта збіралася ўпасці, ды так, каб выкладчыца паспела назваўбачыць. Усё! Пяцёрка мне была забяспечана. А ведаеце, як вакалісты тады называлі заняткі па фартэпіяна? "Прымусовае фартэпіяна". Маўляў, я ж не на піяніста вучуся! Але ж я вывучыў-такі Вальс Гуно — вельмі прыгожы. І больш-менш прыстойна сыграў яго на іспыце. Але ж у наступным семестры зноў патрэбна фартэпіяна здаваць! Што рабіць? Я перавёўся да іншага выкладчыка — і зноў "вывучыў" Вальс Гуно. Толькі на

толькі так дрэнна! І дагэтуль дараваць сабе гэтага не магу. Я ж не наўмысна! Мабыць, супраць душы нельга змагца...

— А супраць стоса папер, рапараджэнняў і многага іншага, чаго патрабуюць адміністрацыйныя пасады? Вы ж пасля вайны працавалі ў філармоніі, на пенсію сыходзілі на пасадзе намесніка дырэктара...

— Ну не адразу ж на пенсію пайшоў, а ў 1974-м. Да 50-га вайскоўцам служыў: адразу пасля вайны — у Чэхаславакіі, потым — на Урале. Вярнуўся ў Мінск і пайшоў у эстраду. А ў 1959-м Белдзяржэстраду злучылі з філармоніяй, і я стаў галоўным рэдактарам эстрадных праграм, потым — дырэктарам-распарадчыкам. Цяперашні будынак філармоніі з'явіўся толькі ў 60-я, мы спачатку месціліся — пад лесвіцай Опернага тэатра. Потым — у будынку побач з Домам афіцэраў, які называюць архірэйскім домам. Там была зала для сімфанічнага аркестра, для народнага і некалькі кабінетаў. А як мы пераехалі, там зрабілі Дом мастацтваў, пакуль, ужо ў перабудову, не аддалі будынак Царкве. Калі прыйшоў у філармонію, дык за год па ўсёй Беларусі мы давалі трычатыры тысячы канцэртаў. У 1974-м, калі сыходзіў, — адзінаццаць з паловай. Цяпер тое — цяжка ўявіць!

— Менавіта пры вашым кіраванні ў філармоніі з'явіліся "Песняры" — спачатку "Лявоны"...

— І не толькі адны яны! Мы тады адразу некалькі гуртоў стварылі. Прыехаў з Рыгі добры акардэаніст — узялі. Гэта быў Ізмаіл Капланаў. Потым з'явілася салістка Нэлі Багуслаўская. Яна спачатку асобна спявала, а потым і сумесна з ім. Неўзабаве яны з Ізям пабраліся шлюбам. Асобна спяваў і Віктар Вуячыч. А калі ў Маскве праводзілі Усеаюзны конкурс артыстаў эстрады, мы іх усіх разам паслаі. І ўсе сталі пераможцамі! Вуячыч — лаўрэатам, Багуслаўская атрымала дыплом. І, як усе добра ведаюць, лаўрэаткае званне атрымалі "Песняры". Але ж раней за Уладзіміра Мулявіна мы ўзялі ў філармонію яго першую жонку Лідзію Кармальскую. Яна была свістухай. Ёй жанр — мастацкі свіст — сёння амаль цалкам забыты. А тады карыстаўся вялікім пошптам. І яна свісцела — заслухаешся! Салавей, ды і годзе! Прыйшла неяк да мяне і кажа: "У мяне муж з Дальняга Усходу прыязджае. Возьмеце?" — "А што ён умее?" — "Ён на гітары грае". Так да нас прыехаў Уладзімір Мулявін. І пачаў ствараць свой ансамбль. Спачатку гэта быў даволі акадэмічны па тых часах склад: кларнет, гітара, кантрабас і акардэон. А праз час ён прыходзіць да мяне і кажа: "Хачу флейту, трубу — зусім іншы ансамбль, штосьці новае, незвычайнае". "Што ж, паспрабуем!" Так і з'явіліся "Лявоны". Але назву гэтую не зацвердзілі: што гэта, маўляў, такое — лявон? Думайце над іншай. І прыдумалі — "Песняры". А між іншым, першую рэкламу для гэтага калектыву рабіў ваш Юрый Іваноў — той самы, які цяпер у вашай газеце працуе. Цудоўная афіша атрымалася! Вось як усё ў гэтым свеце сыходзіцца... А ўжо ў 70-я нарадзіліся "Харошкі". Спачатку гэта быў самадзейны танцавальны ансамбль у Магілёве, Валянціна Гаявая кіравала ім разам з мужам. Мы паглядзелі гэты калектыв, і так ён спадабаўся сваёй адметнасцю, непадобнасцю да іншых, што вырашылі: ён павінен быць у нашай філармоніі! Спачатку некаторыя на яго асабліва не разлічвалі. Маўляў, невялічкі ансамблік, што ён зможа? А як разросся, як стаў выдаваць праграму за праграмай — вось тады пра яго і загаварылі! Мабыць, я вас таксама "загаварыў"? Прыходзьце як-небудзь яшчэ. Проста ў госці...

Гутарыла Надзея БУНЦЭВІЧ
На здымках: Аляксей Кардымон у ваенныя гады і сёння, у свае 99 з гакама гадоў.
Фота Юрыя ІВАНОВА

Аляксей Аляксандравіч КАРДЫМОН — чалавек папраўдзе ўнікальны. Удзельнік Вялікай Айчыннай, да пераможнай лічбы 9 мая ён далучыў летась увосень яшчэ дзве дзявяткі — свайго ўзросту. І яшчэ 999 добрых спраў, якія зрабіў на сваіх "спеўных" ды адміністрацыйных пасадах. Менавіта на ягоных вачах і пры яго самым непасрэдным удзеле ствараліся такія зныяныя філарманічныя калектывы, як "Песняры", "Харошкі", у філармоніі з'явіліся Віктар Вуячыч, Нэлі Багуслаўская, Ізмаіл Капланаў...

Пераможныя "дзявяткі" Аляксея Кардымона

"Я вайну не люблю ўзгадваць..."

Але наша размова, зразумела, пачынаецца з ваенных устамінаў:

— У 1941-м я заканчваў кансерваторыю, заставалася здаць іспыты. І тут раптам — вайна... Дайшоў пешшу да Оршы: там у лясочку нашы танкі стаялі. Падышоў да хлопцаў: "Вам танкіст не патрэбны?" (Я калі ў арміі служыў, на танкіста вучыўся.) Паглядзелі ваенны білет — узялі. Так і стаў ваяваць — без усялякага ваенкамата. Але нашы танкі хутка разбілі, хто застаўся — адправілі ў пяхоту... Самай цяжкай была зіма 41-га. Маразы, мы ў акапах — "на свежым ваветры". Кладзеш на грудзі хімічныя абагравальнікі (нам іх спецыяльна выдавалі) і намагаешся заснуць... А дзяжурны ходзіць і кожныя паўгадзіны будзіць, каб мы варушыліся і не памерлі... Усялякае было!

Я вайну не люблю ўзгадваць. Пра яе шмат хлусяць. Не веру тым, хто распавядае пра яе красамоўна: маўляў, кінуўся направа — дваіх падстрэліў. Бачу, заду яшчэ адзін да мяне паўзе: я яму — гэх!.. Напавал! А тут спераду — танкі, а злева... А збоку... Так толькі ў кіно бывае — у баевіках. А ў рэальнасці — не бачыш і не ведаеш, колькі ды каго забіў. І ці забіў увогуле. Ну, улаў. А раптам толькі паранены? Ці забіты не таёй куляй? Страляюць жа ўсе. І ты, і ў цябе... Камандаваў узводам, скончыў вайну афіцэрам, атрымаў два ордэны. Толькі не гэта галоўнае. Быў цяжка паранены, год лячыўся. У час лячэння трапіў у калгас дзесьці ў Мардовіі. А там акурат гарачая пара — як любяць казаць, "бітва за ўраджай". Пайшоў працаваць камбайнерам...

— Пасля танка камбайнам не напужаеш?

— Я яшчэ да вайны добра з тэхнікай ладзіў. На заводзе Кірава быў слесарам шостага разраду, год працаваў

Многія здзіўляліся: як можна столькі жыць з адной жанчынай? Не ведаю, што адказаць... Было, вядома, усялякае, але...

І ён пачынае чытаць вершы. Напамяць. Сяргея Шчыпачова. Пра каханне... А заканчвае іх нечаканым дазвалам:

— Цяпер можаце пісаць. Дык вось, было ў мяне дзве радасці. Адна — Перамога. Мы ў той час вызвалілі Румынію, стаялі ў Венгрыі. Ужо ведалі, што вайна скончана, бо Акт аб капітуляцыі быў падпісаны. У сілу ён уступіў у ноч з 8-га на 9-га: па еўрапейскім часе — 8 мая, па нашым — 9-га. Я і дагэтуль святая Перамогі двойчы адзначаю: па-еўрапейску і па-савецку.

— Гэта і было — дзве радасці?

— Не, адна, але — падвойная. А другая — сын нарадзіўся. Акурат у дзень узяцця Берліна.

— Няўжо ваша жонка так і была з вамі разам на фронце? І ў тыл не адправілі?

— З медысцёр яе даслаі ў нашу вайсковую частку: друкаваць на машыныцы. І вось — сын! А праз год — дачка...

— Хутка і ўнучкі пайшлі...

— Не, толькі ўнучкі: чатыры. Сыходзіць прозвішча! Тры праўнучкі, праўнук, але ж усё — на іншых прозвішчах. А калісьці ўся вуліца Талстога, дзе я нарадзіўся, — скрозь была Кардымонава: што ні суседзі — адно сваякі...

— Усе, мабыць, спявалі? Гэтакі хор...

— Не, музыкантаў у нас не было. Я заспяваў ужо ў арміі.

— Прымуслі?

— Ды не. Захварэў на ангіну, а як са шпіталю выйшаў — голас з'явіўся. Неверагодна! Мяне адразу запявалам прывзначылі. І так мне гэта спа-

йшаў. "Зайдзіце". Зайшоў. "Мы бяром вас у оперную студию". Студыя тады была ў Оперным тэатры, нас вучылі педагогі кансерваторыі — усё на слых, бо мы нот не ведалі. І гласцікай мы займаліся, бы тыя "балерыны": і так нагу ўзімі, і гэтак. А потым Павел Ціханаў пачаў угаворваць мяне паступаць у кансерваторыю: маўляў, атрымаеш веды, зможаш выкладаць, бо голас — сёння ёсць, а заўтра — не. Што тады будзеш рабіць? Пагадзіўся, пайшоў на праслухоўванне. А потым трэба было тэорыю здаваць. Паглядзеў я на той лісток: ноты, інтэрвалы... І напісаў на ім: "Ніводнага пытання вырашыць не магу". Здаў — і пайшоў. А потым Ціханаў зноў мяне адшуквае: "Чаму на заняткі не ходзіш? Ты спісы глядзеў?" І сапраўды: насупраць майго прозвішча — "Прыняты на падрыхтоўчы курс"...

— Цяпер у Акадэміі музыкі таксама ёсць падрыхтоўчае аддзяленне для вакалістаў. Цікава, раней студэнты былі больш стараньня?

— Усялякае было! Я вучыўся на адным курсе з кампазітарам Уладзімірам Алоўнікавым. Менавіта ён, дарэчы, рашаў за мяне заданкі па гармоніі. А выкладаў гэтую складаную дысцыпліну музыказнаўца і кампазітар Міхаіл Фёдаравіч Мацісон. І беручы ў мяне сшытак на праверку, звычайна ўсміхаўся: "Ну, пакажы, што там табе "намаляваў" Алоўнікаў". А да Лідзіі Саўлаўны Мухарынскай у мяне быў іншы "падыход" — у прамым сэнсе слова. Яна вельмі любіла, каб студэнты шмат чыталі. Прыносіла нам на заняткі цэлыя торбы з мудрагелістымі музыказнаўчымі кнігамі, накіроўвала нас у бібліятэку. Дык я рабіў так. Пад-

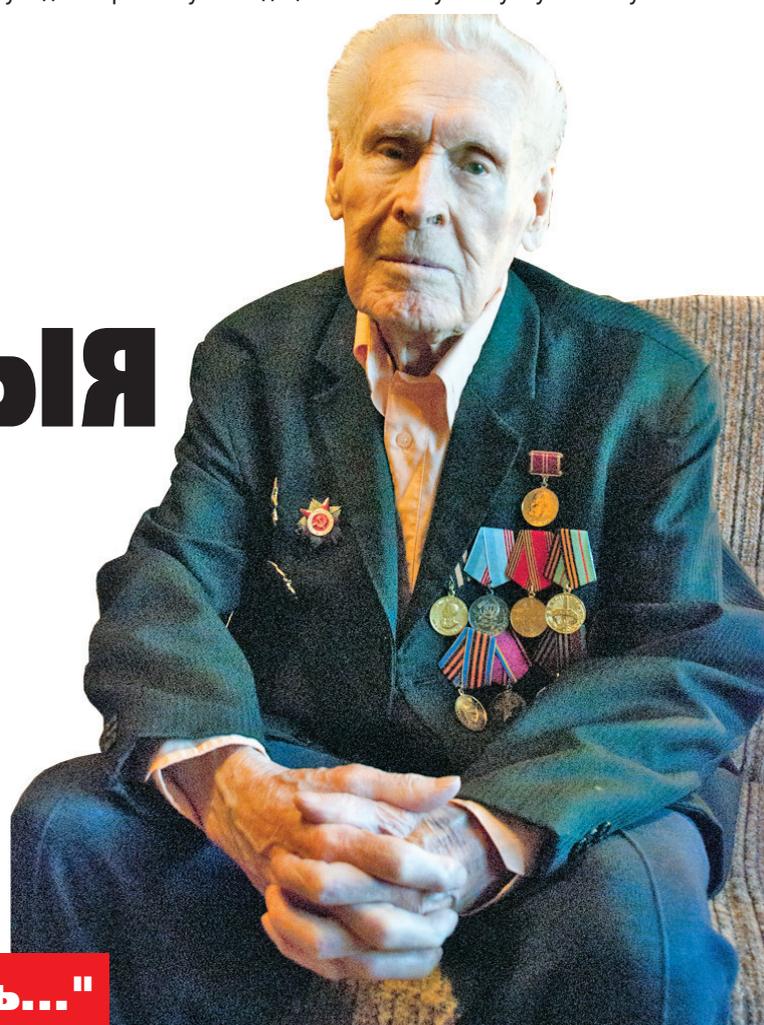
чацвёрты раз нехта з камісіі, хто быў на маёй ранейшай "здачы", спахапіўся — "засяклі"...

— Жартаваць можна але факт ёсць факт: Сталінскую стыпендыю абы-каму не давалі...

— На ўсім маім курсе іх было дзве: у мяне і яшчэ ў адной вакалісткі — Веры Барысенка, яна потым у Маскве спявала, у Вялікім тэатры. Але і сапраўды: некаторыя дысцыпліны былі залішнімі — тая ж гісторыя партыі... Памятаю, неяк мы з адным скрыпачом (ён у вайну ў гэта загінуў) прагулялі ўрок, нас выклікаюць да дырэктара. А той скрыпач і кажа: "Вось выйду я на канцэрце, сыграю дрэнна, бо замест партыі скрыпкі іншую "партыю" вучыў. І што? Вы выйдзеце да публікі і патлумачыце: затое ён гісторыю партыі добра ведае?" Урэшце, мы ведалі, каму і што можна казаць. У 1938-м годзе дырэктарам кансерваторыі стаў Міхаіл Аркадзевіч Бергер — цудоўны музыкант, бацька вядомага сёння піяніста Барыса Бергера. Ён толькі ўздыхнуў: "Вы хаця б не так адкрыта! Ідзіце. І больш не прагульвайце".

— А ў творчасці вы — ніколі не "прагульвалі"? Вакалісты, калі штосьці ім не да душы, адразу да ўрача: маўляў, горла...

— Было, зразумела, штосьці і не самае любімае. Анегіна, Ялецкага ў "Пікавай даме", Дзмана ў оперы Рубінштэйна — любіў, хаця і спяваць іх складана. А вось Жэрмон у "Травяце" Вердзі — штосьці ён мне не спадабаўся. Хаця і спяваў я ўсяго адну яго арыю, а не ўсю партыю. Памятаю, некалькі Мікалай Аладуў прапанаваў мне новы вакальны твор. А там што ні такт — усё новы метр. Я і таў, і гэтак — ну не маё. Хацеў адмовіцца, але мяне ўгаварылі. Вывучыў, праспяваў. Ды

У 67-ы год Вялікай Перамогі ўсе мы, як заўсёды ў гэты вясновы час, асабліва адчуваем паняцце Радзімы. З гонарам і сумам азіраемся на тыя дзесяцігоддзі, што аддзяляюць нас ад перажываных дзён мая 1945-га. Што б мы ні рабілі і аб чым ні думалі, у якія складаныя перыпетыі жыцця ні траплялі б — яна жыве ў кожным з нас, Перамога, — як б'ецца полымя Вечнага агню на адной з плошчаў беларускай сталіцы.

А.Зінчук. "Георгій".

В.Грамыка. "Вясёлка над храмам".

Гэта час выстройвае іх побач...

Каб не пагасла полымя Вечнага агню...

Гады ідуць, і гады выстройваюць побач салдат Вялікай Айчыннай, партызанаў, падпольшчыкаў і тых хлопцаў, што яшчэ не паспелі атрымаць атэстат сталасці, ды — ірваліся на фронт... Асабліва пранзіліва ўзраемся мы ў творы тых мастакоў, якіх ужо няма з намі. Чым менш іх застаецца на зямлі, тым больш трапяткая памяць пра іх. Пра іх усіх: і тых, хто не дажыў да першага дня Перамогі, і тых, хто вярнуўся дамоў і знайшоў свой апошні прытулак на мірных могілках, да канца выканаўшы свой воінскі і мастакоўскі абавязак...

Сёння хачу перш за ўсё ўспомніць пра тых, хто загінуў у баях за Радзіму, хто сустрэў свае апошнія гадзіны жыцця ў фашысцкіх канцлагерах: А.Астаповіч, А.Жораў, М.Малевіч, А.Пашута, І.Фянюк, Ш.Пікус, А.Арлоў, А.Бразер, І.Мільчын, З.Мірынгоф... Немагчыма пералічыць усіх тых франтавікоў і партызанаў, хто ўнёс свой паспелы ўклад у скарбніцу выяўленчага мастацтва Беларусі: іх было больш за 120 творцаў, сярод якіх — адзін Герой Савецкага Саюза Міхаіл Зялёнкін, шэсць кавалераў ордэнаў Славы і баявога Чырвонага Сцяга, а тры чвэрці будучых членаў Саюза мастакоў былі ўзнагароджаны ордэнамі Чырвонай Зоркі і Айчыннай вайны, баявымі медалямі "За адвагу", "За баявыя заслугі". Некалькі чалавек уганараваны баявымі ордэнамі іншых краін.

М.Назарчук. "Міны абясшкроджаны. Адпачынак".

Т.Паражняк.
Дэкартываная ваза.

Сёння мастакоў — удзельнікаў і ветэранаў Вялікай Айчыннай засталася зусім мала: усяго чатырнаццаць чалавек, з іх дзесяць — з Мінска, чатыры — з Віцебска і Брэста. Дык вось, 3 мая восем з іх — мінчан — у гонар Дня Перамогі падарылі нам, глядачам, у Палацы мастацтва цудоўную выставку пад назвай "Фарбы пераможнай вясны". Вось іхнія імёны: народныя мастакі Леанід Шчамялёў і Віктар Грамыка, заслужаныя дзеячы мастацтваў Барыс Аракчэў, Тарас Паражняк, Мікалай Назарэнка, Андрэй Заспіцкі, а таксама Мікалай Назарчук і Аляксей Зінчук. У экспазіцыі — жывапіс, скульптура, кераміка. Адметна, што большасць работ створана ў апошнія гады, таму глядач іх і

не бачыў. Мастакі-ветэраны ў творчым сэнсе на пенсію не сыходзяць і працуюць у сваіх майстэрнях, як і ў маладосці, амаль штодзённа. Усе прадстаўленыя работы — гэта своеасаблівыя аўта-партрэты мастакоў, створаныя сэрцам і душой тых, хто ў "сороковые-роковые", "свинцовые, пороховые" абараняў нашу зямлю са зброяй у руках. А потым гэтыя ж рукі ўзялі пэндзлі, фарбы, разцы, штыхелі, алоўкі...

Я глядзю на творы ўдзельнікаў гэтай невялічкай выставкі, пра якіх у

Л.Шчамялёў. "Нацюрморт і партрэт. Я і Света".

А.Заспіцкі.
"Партрэт дырыжора А.Анісімава".

розныя часы мне так ці інакш даводзілася пісаць артыкулы ды нарысы, і думаў: так, усе яны ў сваім мастацтве імкнуліся казаць праўду і толькі праўду, якую ведалі, якую перажылі, здабылі многімі гадамі роздумаў і ду-

шўных пошукаў. У іх творах — праўда. Іхняя праўда.

І ўсё ж, і ўсё ж... Выходзіў пасля выставкі трохі з сумам. Так ужо, напэўна, павяляўся ў чалавечым родзе, што чым большая агрэсіўная бездухоўнасць у грамадстве, тым усё большае бяспаміцтва і нейкая ржа раз'ядае душы — ні спачування, ні ўдзелу, ні добрага руху сэрца... Неяк усё нема, адзінока ў мікрасвеце мастакоў-ветэранаў, якіх мы шчыра ўзгадваем толькі ў дні святаў. Ці адолеем бяду, ці не абрасцём мохам, ці не страцім наша чалавечасце, нацыянальнае, так ярасна і беражліва пранесенае дзедамі і бацькамі праз нялёгка гады маладосці і сталасці?

А яшчэ я хачу павіншаваць, акрамя сённяшніх удзельнікаў экспазіцыі, і іншых мастакоў-ветэранаў з Брэста і Віцебска: заслужаных дзеячаў мастацтваў Пятра Аляксеевіча Данелію і Аляксандра Аляксандравіча Салаўёва, а таксама Рыгора Піліпавіча Клікушына і Анатоля Фёдаравіча Кавалёва. І — мінчан Мікалая Ігнатавіча Крукоўскага і Алега Вікенцьевіча Луцэвіча!

Жывіце доўга, дарагія сябры!
Са святам!

М.Назарэнка. "Днепр".

Б.Аракчэў. "Валожкавая квецень".

Прэм'ерны паказ "Звычайнай гісторыі" (рэжысёр — Мадэст Абрамаў) у Беларускай дзяржаўным маладзёжным тэатры стаўся яркім пацвярджэннем распаўсюджаных перасцярог адносна вартасці ды якасці такіх "вечнаактуальных" п'янавак сёння. Дадзены калектыў ужо адной сваёй назвай правакуе на канкрэтныя чаканні адносна палітры спектакляў, што прапануюцца глядачам. З'яўленне ў рэпертуары п'янавак на матывах рамана Івана Ганчарова выклікае шэраг пытанняў, пачынаючы ад таго, на якую аўдыторыю яна разлічана, да актуальнасці тых "адметных" мастацкіх сродкаў, што выкарыстоўваюцца пры актуалізацыі прозы. Іншымі словамі, "чым здзіўляць будзем" і моладзь з яе "кліпавым успрыняццём рэчаіснасці", і сталых інтэлектуалаў?

Сам па сабе абраны матэрыял справядліва адносіцца да кагорты літаратуры, перад якой варта "схіліць калені". Але калі актуальнасць закранутых аўтарам тэм бачыцца бяспрэчнай, то зу-

З першых жа хвілін узнікае адчуванне пэўнага рэжысёрскага сцэбу над самымі заштампаванымі прыёмамі з катэгорыі "кансерваных п'янавак эстэтыкі 1970-х гадоў": тут вам і адпаведныя дэкарацыі, і пафасныя дэкламацыі акцёраў у асобных сцэнах. Аднак надзея на самаіронію як асноўную прыкмету "навізны" паступова саступае ўсведамленню, што ўсё гэта, збольшага, па-сур'ёзнаму, а ўспрымаць сам спектакль неабходна з адпаведным дыдактычным выразам твару. І гэта — на фоне шчырых намаганняў акцёраў "паглыць" форму п'янавак за кошт камедыі, а часам і фарсавых элементаў.

Дарэчы, агульная акцёрская партытура спектакля з'яўляецца найбольш страхотым яго элементам. Сярод галерэі створаных вобразаў вылучаецца, зразумела, галоўны герой — Аляксандр

Узаемаадносін класічных твораў літаратуры і сучаснага рэжысёрскага прачытання ўжо даўно сталі тэмай зб'ітай, з усіх бакоў "абсмактанай" крытыкамі і тэатральнымі дзеячамі. Зразумела, кожны тэатр імкнецца звяртацца да класічнай спадчыны па душэўным пакліканні, а часцей — па абкатанай гадамі рэпертуарнай палітыцы. Аднак спектаклі паводле твораў высокага літаратурнага кшталту — і сур'ёзная праверка на рэжысёрскую трываласць.

"ЦЮНІНГ" па паверхні

"Звычайная гісторыя" закрытых клапаў

сім іншых пытанняў выклікае эстэтыка падачы матэрыялу, якую абірае рэжысёр. Тым больш, што жанр спектакля, як гэта часта здараецца ў айчынным тэатры, рэжысёр пазначае надзвычай размыта і абстрактна: "Сцэны з рамана ў двух частках, сцэнічны варыянт тэатра".

Аднак пад час прагляду неадступна згадваліся іншыя "сцэны" — знакаміта тэлеверсія спектакля тэатра "Современник" 1970 года ў рэжысуры Галіны Волчак з незабыўнымі Алегам Табаковым і Міхаілам Казаковым. Створаны паводле інсцэніроўкі Віктара Розава, спектакль той на доўга стаў пэўным эталонам якасці прачытання класікі. І нават не спрабуючы свядома параўноўваць абедзве п'янавак, бяспрэчным бачыцца ўплыў "тых" персанажаў на сённяшніх герояў Маладзёжнага тэатра: тыпажы, візуальны малянак роляў дзіўным чынам нагадваюць сваіх папярэднікаў.

Дзе ж хаваецца сучасны погляд Маладзёжнага тэатра на азначаны твор? У тым, каб падбавіць усім героям узросту ды скасаваць большасць сцэн — з прычыны "асабістай" інсцэніроўкі прозы? Ці, можа, справа — у незвычайнай форме падачы? Аднак на сцэне пануе класічная абстаноўка: пісьмовы стол, два крэслы, сучасныя электрычны камін, "цюзнігаваны" пад даўніну, ды садовая лава, абвітая штучнымі кветкамі, якая ў тым або іншым моманты, зразумела, пазначае месца дзеяння ў садзе.

Адуеў (Канстанцін Міхаленка). Мілы вясковы юнак, поўны высакароднага рамантызму, у сутыкненні са сталічным жыццём страчвае мала-памалу ўсё чалавечае. Існуе меркаванне, што персанаж Ганчарова — варыянт "правінцыйнага" Чацкага — можна параўнаць з новым "лішнім" чалавекам. Але ў версіі Маладзёжнага тэатра Адуеў больш нагадваў дзівака, а часам і ўвогуле неадэкватнага, што выяўлялася найперш праз гіпертрафіраванасць манеры ўспрыняцця сябе і акружэння, празмернае ўтрыманне інфанталізму і падкрэсленую істэрыйнасць як галоўную адметнасць створанага вобраза. Маніякальны погляд, здавалася, не пакідаў героя ад пачатку і да самага фіналу трансфармацыі яго асобы з рамантыка да цыніка, з ружовашчокага юнака — да тоўстага спадара сярэдняга ўзросту.

Антыподам галоўнага персанажа стаўся яго дзядзька, Пётр Іванавіч Адуеў (Яўген Іўковіч) — сталічны жыхар, уладальнік шкляннага і фарфоравага заводаў, чалавек цвярозага розуму і практычнага складу. Ганчароў надзяліў яго і гумарам, і нават сарказмам, але сам не ставіўся да яго з іроніяй, падштурхоўваючы і нас да думкі: вось ён — праўдзівы герой рамана, вось той, на каго аўтар (а следам за ім — і стваральнікі спектакля) прапануе нам узяць арыенцір. І, сапраўды, вобраз Адуева-старэйшага сёння здольны выйсці на першы план.

Прагматычны, дзелавы чалавек, на яго фоне асабліва прыкметна, што цяперашняй моладдзю "рухае" зусім не рамантыка, а — інфантальнае ўяўленні пра свет, жаданне атрымаць ад жыцця ўсё, не прыкладаючы высілкаў. Аднак усё гэта ў спектаклі носіць хіба што зародкавы характар. Паўнаватаснае развіццё вобразаў у ім на фоне агульнай ілюстрацыйнасці рамана аказваецца з'явай амаль немагчымай.

Хтосьці можа сказаць, што "спіганне" па паверхні тэксту як рэжысёрскі прыём — справа не такая ўжо і рэдкая, а вельмі нават распаўсюджаная. Ды ўсё ж: што рабіць з тымі глядачамі, якія, нібы наш Адуеў, з шырока расплюшчанымі вачыма ўглядаюцца ў цяперашнюю тэатральную прастору? Як быць са страчанымі ілюзіямі ды надзеяй на свежасць успрыняцця і цікавую мову тэатра? Часам здаецца, сучасная беларуская рэжысура, быццам сам дзядзька Адуеў, здольная цынічна выцвяржаць апантанага глядача, які яшчэ не вырашыў, як ставіцца да такіх класічна-крыналінавых п'янавак сёння. "Закрый клапан!" — заклікае старэйшы Адуеў. Можа, і нам варта "закрываць" час ад часу сардэчны клапан ды правяраць свае адчуванні Розумам? Ці сапраўды да гэтага заклікаў сам аўтар рамана?..

Любоў ДЗЁМКІНА
На здымку: сцэна са спектакля.
Фота Аляксандра ДЗМІТРЬЕВА

Другі Міжнародны музычны фестываль "Уладзімір Співакоў запрашае", які ўрачыста завяршыўся 28 красавіка, прынёс у фінале шмат прыемных нечаканнасцей і... расчараванняў. Але ж ці ўсе асэнсавалі магчымыя здабыткі гэтага форуму?

Пачаўшыся як гучная асветніцкая акцыя, што ахапіла самыя шырокія колы слухачоў, у апошнія тры дні фестываль яшчэ больш "змадуляваў" да навучальна-метадычнага складніка, звярнуўшыся ўласна да спецыялістаў і творчай моладзі. На аркестравыя канцэрты ў сталічнай філармоніі складаліся спецыяльныя спісы лепшых навучэнцаў ды выкладчыкаў, і тыя займалі месцы — проста на сцэне, ззаду аркестра, адчу-

озаў... і Філарманічнага аркестра Расіі Уладзіміра Сімкіна! Тым больш, што ўваход туды быў вольны. Але ў доволі камернай зале аркестравага корпуса нашай Акадэміі музыкі былі заняты далёка не ўсе месцы. І гэта прытым, што выканальніцкія майстар-класы ладзяцца ў нас куды часцей, дырыжорскія ж — надзвычай рэдка. Заўважу таксама, добрых салістаў у нас — багата, тут назапашаны добрыя педагогічныя традыцыі. А вось падрыхтоўка айчынных оперна-сімфанічных дырыжораў пачалася толькі некалькі гадоў таму — і свая нацыянальная школа ў гэтай галіне ў нас яшчэ толькі-толькі складаецца. У такіх умовах кожны кантакт павінен быць удвая, утрая каштоўным! Чаму ж гэтага не ацанілі, найперш, выкладчыкі?

Той жа Пётр Вандзілоўскі, які ўзначальвае кафедру, прагна лавіў кожную заўвагу госьця, калі той займаўся не толькі з ягоным, але і з іншымі студэнтамі. Хаця меў

"Дызайн інтэр'ера" і "алібі" для дырыжораў

Рэпліка на тэму

ваючы сябе яго часткай і пільна сочычы за кожным рухам дырыжора. Падобны публічны "дызайн інтэр'ера" практыкуецца на гэтым фестывалі не ўпершыню, працягваючы лепшыя традыцыі савецкіх часоў, калі многія знакамітыя

стоп-рацэн-тнае "алібі": менш як праз гадзіну ён павінен быў сам даваць канцэрт. Зацікавіліся і некаторыя іншыя — літаральна адзінкі. Хтосьці, вядома, быў заняты і не змог трапіць, пры ўсім сваім жаданні. Астатнім жа, пэўна, ужо няма чаму вучыцца? А між тым, на фоне госьця яшчэ больш заўважнымі і, на жаль, зусім не адзінаковымі ды выпадковымі падлікаў нашы беларускія праблемы ў галіне кіравання аркестрам. Сімкін не толькі даваў абсалютна дакладныя парады, што датычыліся мануальнай тэхнікі — гэткай "размовы" ці нават "музыкі рукамі", не толькі прапануваў разнастайныя канцэпцыі прачытання твораў ды іх фрагментаў, але і вучыў самім стасункам дырыжора з аркестрантамі. Бо нашы, здараецца, выходзяць да аркестра, як на бой з непрымірым ворагам. І пакуль бакі высвятляюцца, хто з іх разумнейшы ды мацнейшы, пакутуе іх сумеснае дзіця — Музыка. А разам з ёй — і слухачы.

музыканты, прыязджаючы на гастролі, дбалі і пра сваіх кале, у тым ліку маладых.

Гэткіх "прыстаўных" месцаў у зале і на сцэне відавочна не хапала. Да крэслаў, назбіраных ледзь не па ўсім закуліссі, далучаліся прыцягнутыя з фае пуфікі, шчыльна займаўся літаральна кожны сантыметр балконных лесвіц. Нашы музыканты ведалі, што ўсе іх магчымыя і немагчымыя захавы па "пранікненні" на гэтыя вечарыны прынясуць уласна творчыя адкрыцці: можна, вядома, вучыцца на памылках, нават на сваіх, але спасцігаць сапраўдныя таямніцы музыкі, падуладныя далёка не ўсім, лепш на здабытках, няхай сабе і чужых. Знаўцы звярталі ўвагу не толькі на шалёную віртуознасць, але і на тонкасці інтэрпрэтацыі, не заўсёды заўважныя для непадрыхтаванай аўдыторыі. Толькі такі майстар, як Уладзімір Співакоў, мог вырашыцца на "падвойнае" выкананне фіналу 29-й сімфоніі Моцарта: у аркестра "Камерата Зальцбург" атрымаўся вельмі "правільны" венскі класіцызм, а ў "Віртуозаў Масквы" — яшчэ і "з характарам" гэткага знешне яршыстага, харызматычнага падлетка.

А колькі адкрыццяў можна было зрабіць на майстар-класах дырыжора згаданых "Вірту-

Уладзімір Сімкін, наадварот, ажно прамяніўся музыкай, святлом, цеплынёй — адчуваннем шчасця. І ўсе свае заўвагі пачынаў са слоў: "Цудоўныя! Дзівосна! Але дайце..." А заканчваў так: "Ну, вы над гэтым яшчэ падумайце — можа, штосьці іншае знойдзеце..."

Можа, і сапраўды — пачнём не толькі "напружана працаваць" і даказваць сваё "адзіна правільнае" меркаванне, размахваючы палачкай як галоўным аргументам (а менавіта так успрымаюцца часцяком некаторыя нашы дырыжорскія паказы), а яшчэ і... задумацца. Пра музыку і пра сябе.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Культура і інвестар: грані сацыяльнага партнёрства

Дзяржаўна-прыватнае супрацоўніцтва ў сферы культуры многіх раёнаў Беларусі толькі пачынае рабіць першыя крокі. Не стаў у гэтым плане выключэннем і Лунінецкі раён Брэсцкай вобласці. Але варта адзначыць, што кіраўніцтва мясцовага аддзела культуры ўсё ж задумалася пра спонсарскую падтрымку сферы раней за сваіх суседзяў: яшчэ гадоў пяць таму. І з таго часу на Лунінецчыне былі створаны апякунскія саветы (у першую чаргу — у школах мастацтваў), паспяхова праводзіцца работа з патэнцыйнымі спонсарамі ды мецэнатамі, якая, дарэчы, ужо паспела даказаць сваю эфектыўнасць.

Такія ўзаемаадносіны паміж культурай і бізнесам, на думку намесніка старшыні Лунінецкага райвыканкама Віктара Рафаловіча, варта развіваць і надалей. І шмат што ў гэтай справе залежыць ад ініцыятыўнасці культработнікаў, ад іхняй штодзённай крэатыўнай працы. А цікавых устаноў культуры на Лунінецчыне хапае. Пра дзейнасць адной з іх і хочацца згадаць на пачатку артыкула.

Вулькаўскі ЦКІНТ чакае заказаў ад устаноў культуры раёна.

Канкурэнт і фабрыкам, і крамам

Не сакрэт, што ў сённяшніх рыначных умовах кожная ўстанова культуры павінна актыўна прыцягваць да сябе ўвагу патэнцыйных наведвальнікаў. Гэтую аксіёму ў аграгарадку "Вулька-1" зразумелі даўно. І стварылі тут Цэнтр культуры і народнай творчасці. Установа новага тыпу адрозніваецца ад іншых яе "сабратаў" па Беларусі тым, што тут шыюць "адзенне" сцэны і фіранкі для ўсіх устаноў культуры Лунінецчыны, а таксама камплекты касцюмаў для шматлікіх "народных" і "ўзорных" калектываў раёна. Зразумела, гэта абыходзіцца танней, чым набыццё гатовай прадукцыі на фабрыках ці ў крамах.

Не забываюцца культработнікі Цэнтра, натуральна, і на маладое пакаленне. Для падлеткаў тут працуюць гурткі па ткацтве, вышываццы, саломкапляццэнні, разьбе па дрэве, ладзяцца майстар-класы з удзелам самабытных народных умельцаў Ніны Стасюк, Марыі Філіпчык, Лідзіі Лемяшэўскай і многіх іншых... Ёсць тут і фальклорны аматарскі калектыв "Жывіца", які, па словах дырэктара ўстановы культуры Вольгі Мелюх, запатрабаваны не толькі на раённым, але і на абласным узроўні.

Установа працуе настолькі паспяхова, што павучыцца арганізатарскім талентам вулькаўскіх культработнікаў сюды едуць кіраўнікі СДК з усёй Брэсцчыны. А яшчэ, як заўважыла Вольга Мелюх, на базе Вулькаўскага ЦКІНТ неаднойчы ладзіліся абласныя семінары рознай тэматыкі.

Спыняцца на сваіх дасягненнях супрацоўнікі устаноў культуры не збіраюцца. Як распавяла Вольга Мелюх, у яе планах — арганізацыя і правядзенне вяселляў: Цэнтр мае ўсе магчымасці, каб ладзіць святочныя абрады паводле старадаўніх палескіх звычаяў. А нядаўна за кошт пазабюджэтных сродкаў ва ўстанову быў закуплены дыктафон (камп'ютар тут ужо ёсць) і ўлетку распачнецца запіс самабытных песень мясцовых жыхароў не толькі ў Вульцы, а і ва ўсім рэгіёне. Натуральна — з наступным выданнем дыскаў з лунінецкай аўтэнтэкай.

Яшчэ адна мара дырэктара — выдаць кнігу па лунінецкіх строях. Балазе мясцовыя культработнікі назапасілі ўжо шмат матэрыялаў па гэтай тэматыцы. На думку Вольгі Мелюх, выданне абавязкова будзе запатрабавана не толькі ў раёне, але і ў спецыялістаў-навукоўцаў, бо пра лунінецкія строі ў Беларусі вядома, на жаль, не так ужо і шмат.

А што ж са спонсарствам і мецэнацтвам? Зразумела, дзякуючы наладжанай працы, Цэнтр фактычна забяспечвае сябе сам усім неабходным для кошт пазабюджэту. Але і пра супрацоўніцтва з кіраўніцтвам мясцовага СВК культработнікі не забываюць. І маюць неблагі прыбытак ад правядзення канцэртнай дзейнасці, што, пагадзіцеся, таксама немалаважна.

Лунінецчына: супрацоўніцтва ад пашыву касцюмаў да праектнай дзейнасці

Каб трапіць у "мецэнацкую" намінацыю...

"Гранітная" падтрымка

Свае напрацоўкі ў сферы дзяржаўна-прыватнага ўзаемадзеяння маюць і ў іншых СДК раёна. Напрыклад, у аграгарадку "Дзятлавічы". Як распавяла дырэктар Цэнтральнага сельскага дома культуры Алена Яскевіч, грашовая падтрымка яе ўстанове культуры ідзе не толькі з боку кіраўніцтва СВК "Дзятлавічы", але і ад мясцовых прадпрыемстваў: хтосьці дапамагае ўстанавіць агароджу вакол установы культуры, нехта на свята дорыць камплект гукаўзмацняльнай апаратуры...

Галоўнае ў гэтай справе, лічыць Алена Яскевіч, — асабісты падыход да кожнага кіраўніка прадпрыемства дзяржаўнай ці недзяржаўнай формы ўласнасці. Тым больш, розных крэатыўных праектаў ва ўстанове культуры хапае. Напрыклад, тут ладзяцца этнаканцэрты "Рух зямлі", а таксама паспяхова праходзяць мерапрыемствы з удзелам народных калектываў: фальклорнага аб'яднання "Світанак" і аўтэнтэчнага хору "Вытокі". Таму і прадпрыемальнік, і кіраўнік арганізацыі, якія выдаткоўваюць установе

грашовыя сродкі, упэўнены: іх фінансы пойдуць пад уважэнне цікавага праекта...

Дапамагаюць сферы культуры і ў іншых паселішчах рэгіёна. Напрыклад, вядомае на ўсю краіну рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Граніт", што месціцца ў Мікашэвічах, нядаўна забяспечыла мясцовы культработнікаў ударнай устаноўкай для аркестра. Ёсць прыклады супрацоўніцтва аддзела культуры райвыканкама з Лунінецкім раённым спажывецкім таварыствам, з хлебаводам, з прыватнымі арганізацыямі. Але

за гэтай дапамогай стаіць, у першую чаргу, паўсядзённая праца мясцовых культработнікаў, якія не столькі просяць грошы пад тое або іншае мерапрыемства, колькі актыўна зацікаўліваюць сваімі праектамі патэнцыйных спонсараў і мецэнатаў.

Канкрэтыка фінансавання

Не апошнюю ролю ў гэтым дзяржаўна-прыватным супрацоўніцтве адыгрывае і той факт, пра які ўжо казаў на пачатку артыкула: апякунскія саветы з'явіліся на Лунінецчыне яшчэ пяць гадоў таму. І іх дзейнасць даказала сваю мэтазгоднасць.

Так, па словах дырэктара Лунінецкай школы мастацтваў Таццяны Санюковіч, ва ўстанове адукацыі названы савет быў створаны з ліку бацькоў навучэнцаў і займаецца, у першую чаргу, зборам сродкаў для паляпшэння матэрыяльна-тэхнічнай базы ДШМ. Для гэтага адкрыты спецыяльны рахунак, куды кожны ахвотны можа пералічыць пэўную грашовую суму.

Такая фінансавая падтрымка, на думку дырэктара ўстановы, была вельмі важная і пяць гадоў таму, і сёння. Бо на сродкі апекуноў штогод робіцца рамонт школьных кабінетаў, закупляецца мэбля, самы розны неабходны інвентар. Напрыклад, нядаўна было набыта абсталяванне для харэаграфічнага класа, а ў філіяле ДШМ аграгарадка "Дзятлавічы" з'явілася новае фартэпіяна.

Прычым сродкі ахвярадаўцаў расходуюцца толькі са згоды членаў апякунскага савета школы. А напрыканцы навучальнага года адказнымі асобамі прадстаўляецца справаздача аб тым, куды пайшлі грошы, што на іх набылі, а таксама вызначаецца канкрэтыка будучых закупаў.

Зразумела, унёсак апекуноў не такі ўжо і вялікі. І ў Лунінецкай ДШМ, як, пэўна, амаль ва ўсіх шко-

Галерэя спонсараў ад "К"

Пра хлеб, які і партнёрству галава

Прадпрыемства, з якім маюць даволі шчыльныя сувязі мясцовыя культработнікі, — гэта Лунінецкі хлебавод, філіял РУП "Брэстхлебпрам". З дырэктарам прадпрыемства Канстанцінам АЛІФЯРОВІЧАМ карэспандэнт "К" сустрэўся проста ў цэху для выпечкі хлебабулачнай прадукцыі.

— З чаго пачынаецца наша дапамога сферы культуры? — разважаў, робячы невялічкую экскурсію па сваім прадпрыемстве, Канстанцін Міхайлавіч. — Ды хоць бы з хлеба-адна, якім заўсёды сустракаюць прыезджых гасцей нашы культработнікі. Таму як толькі мне тэлефануе начальнік аддзела культуры Ганна Мечыславаўна Баецкая, адразу ж разумею: патрэбны пачастунак для гасцей. І гэта вельмі добра: мы робім адну справу, адчуваем сваю адказнасць за ўсё, што адбываецца ў раёне, працуем на яго гонар, паказваючы свае лепшыя дасягненні — і ў культурным, і ў вытворчых аспектах. А быць убаку ад гэтай справы — не ў звычках нашага прадпрыемства. Таму мы шчыра хвалюемся і за сваё прадпрыемства, і за культработнікаў, і дапамагаем і ім, і сферы адукацыі, і сацыяльным службам раёна, і, напрыклад, мясцовому Таварыству інвалідаў.

— Але, наколькі я ведаю, ваша падтрымка культуры не абмяжоўваецца адно хлебам-саллю?

— Так, імкнёмся выдаткоўваць нейкія фінансавыя сродкі на падарункі для дзяцей пад час правядзення мерапрыемстваў,

дапамагаем у арганізацыі на базе ГДК ранішнікаў. А яшчэ аказваем дапамогу ў транспартных паслугах: прывозім, напрыклад, абсталяванне для аддзела культуры з Мінска ці Брэста, балазе ў нас вялікі парк сваіх аўтамашын.

— Што дае супрацоўніцтва з аддзелам культуры вашаму прадпрыемству, тым людзям, якія працуюць на хлебаводзе?

— Дык з культурай і працаваць лёгка, і работнікі аддзела да нас заўсёды ставяцца з цеплынёй і ніколі не адмаўляюць нам у правядзенні тых або іншых мерапрыемстваў. Мы і самі на культурны складнік чалавечага жыцця ніколі не забываемся. Ладзім экскурсіі па беларускіх духоўных святынях: ездзім у Пачаеў і Жыровічы, завіталі і ў Нясвіж, а не так даўно пабывалі ў Хатыні і на Кургане Славы. Усё гэта вельмі важна. Бо, як кажуць, не хлебам адзіным жыве чалавек. Таму культура і духоўнасць будуць заўсёды прыярытэтам як для кіраўніцтва нашага прадпрыемства, так і для працаўнікоў хлебавода.

лах мастацтваў краіны, вельмі не стае новага музычнага інструментарыя, камп'ютарнай і капірвальнай тэхнікі, шмат чаго яшчэ... Усё гэта так. Але тое, што тут не сядзяць склаўшы рукі ў чаканні дзяржаўных сродкаў, а працуюць на перспектыву, не можа не радаваць. Праблема ж зношанасці і састарэласці музычных інструментаў — агульнадзяржаўная, неаднойчы ўзнімалася на старонках "К". Дзякуючы, у тым ліку, Дзяржпраграме "Культура Беларусі" на 2011 — 2015 гады, пытанне мае паступова вырашацца.

дырэктара Лунінецкай ЦБС, таксама могуць паспяхова працаваць над прыцягненнем дадатковага фінансавання.

Цалкам згодны з гэтым меркаваннем. А каб бібліятэкарам з Лунінца ці з іншых рэгіёнаў Беларусі лягчэй было пачынаць сваё супрацоўніцтва з дзяржаўнымі і недзяржаўнымі арганізацыямі, прапануе некалькі ідэй, што нарадзіліся пад час напісання артыкула.

Напрыклад, на маю думку, для пачатку можна, правёўшы папярэдня перамовы з будучымі спонсарамі, зрабіць пад заказ сотню-другую закладаў з рэкламай прадукцыі фірм і ўкладваць іх чытачам у кнігі. Або арганізаваць вечарыну-сустрэчу з прадпрыемствам, распавесці пра дасягненні яго прадпрыемства, што, безумоўна, заахваціць спонсара да будучай дапамогі ўстанове культуры. Яшчэ адзін перспектывны крок — зладзіць у бібліятэцы "Месяц прыхільнікаў кнігі" ці "Дзень адкрытых дзвярэй". А ўжо ў рамках акцыі прапанаваць кожнаму наведвальніку ахвяраваць бібліятэцы кнігі ці пэўную суму грошай.

Ёсць і іншыя падыходы. Брэндам кампаніі-спонсара можна, напрыклад, назваць кніжную выстаўку. Можна адлюстроўваць імёны мецэнатаў на памятнай дошцы ці размясціць спіс тых, хто дапамагае бібліятэцы, у чытальнай зале або на старонцы сайта ўстановы ў Інтэрнэце (калі той сайт, натуральна, ёсць). Не сумняваюся, што падобныя рэкламныя крокі дапамогуць пашырыць колькасць спонсараў. А для таго, каб падтрымліваць доўгатэрміновыя зносіны, зацікаўленасць гэтых людзей, варта, на маю думку, рэгулярна віншаваць апекуноў біб-

ліятэкі з усімі святамі, запрашаць іх на разнастайныя мерапрыемствы.

Яшчэ адзін шлях прыцягнення дадатковых фінансавых сродкаў для бібліятэкі — гэта ўдзел у розных грантавых праграмах, прапрацоўка сваіх, арыгінальных, праектаў, якія могуць зацікавіць не толькі айчынных, але і замежных спонсараў... Натуральна, над гэтым трэба будзе папярэдне шмат папрацаваць, але высілкі, безумоўна, шматкроць сябе акупяць.

Прэтэндэнты — па конкурсе

Рэклама, як вядома, — гэта рухавік гандлю. Але не толькі гандлю. З яе дапамогай можна вельмі добра развіваць партнёрскія сувязі са спонсарамі. Так і робяць у аддзеле культуры Лунінецкага райвыканкама. Тыя людзі, якія тым або іншым чынам дапамагаюць культурнікам, пастаянна з'яўляюцца на старонках мясцовага друку. Да таго ж, у аддзеле культуры ёсць і свая асабістая галіновая газета — "Дні культуры", што выходзіць два разы ў квартал і ствараецца сіламі супрацоўнікаў мясцовага метадычнага цэнтру. Дарэчы, унікальны прыклад, які не сустракаў больш нідзе ў Беларусі: на старонках "Дзён культуры" змяшчаюцца не толькі інфармацыйныя артыкулы пра падзеі культурнага жыцця раёна, але і актыўна прапагандуецца спонсарская падтрымка, падаюцца прыклады супрацоўніцтва культурнікам з мясцовымі арганізацыямі ды прыватнікамі.

Акрамя гэтага, ужо цягам доўгага перыяду ў раёне з поспехам праходзіць конкурс "Чалавек года". Сярод шматлікіх намінацый ёсць і такая, як "Лепшы прадпрыемальнік года". Па словах намесніка старшыні Лунінецкага райвыканкама Віктара Рафаловіча, пры вызначэнні гэтага лепшага раённага бізнесмена пад увагу абавязкова бярэцца яго спонсарства і мецэнацтва менавіта ў сферы культуры. Ды і само ўзнагароджанне пераможцаў праходзіць вельмі ўрачыста: у сценах гарадскога Дома культуры дэманструецца пяціхвілінны прэзентацыйны ролік пра таго або іншага чалавека, пра арганізацыю, якую ён узначае ці ў якой працуе, яму ўручаецца падзячны ліст райвыканкама і нават грашовая прэмія.

Менавіта таму, на думку Віктара Рафаловіча, прыватнікі заўсёды адгукаюцца на просьбы мясцовых культурнікам і ідуць насустрач пры рэалізацыі пэўных праектаў ды планаў. Сярод задум — і тыя, што даўно знаёмыя не толькі жыхарам Лунінецкага раёна, а і ўсёй вобласці. Гэта абласныя Пятэчны фестываль "Лунінецкая восень" і Фестываль духоўнай музыкі "Фанфары". Як заўважыла начальнік аддзела культуры Лунінецкага райвыканкама Ганна Баецкая, пад гэтыя знакі мерапрыемстваў пастаянна прыцягваюцца не толькі грошы з райбюджэту, але і шматлікія спонсарскія сродкі ад розных арганізацый дзяржаўнай ды недзяржаўнай формы ўласнасці. Па словах Ганны Мечыславаўны, гэтае ўзаемадзеянне з апекунамі ў сферы культуры абавязкова працягнецца і надалей. А ў тым, што яно прынясе вынік і плён, на Лунінецчыне не сумняваюцца.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ, наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Лунінецкі раён — Мінск
Фота аўтара

Хэблайн рэгіёна: праблемы па адрасе "хацелі б"

У працяг тэмы дзяржаўна-прыватнага партнёрства хацелася б закрануць яшчэ адзін аспект: неабходнасць рэкламы праектаў аддзелаў культуры Беларусі. Несумненна, што сёння раёнам прапіярыць сябе вельмі лёгка, у першую чаргу — з дапамогай Інтэрнэта. На створаным нават у аграгарадку сайце або старонцы ў адной з папулярных сацыяльных сетак (згадаю дырэктараў СДК з Ваўкавыскага і Глыбоцкага раёнаў, якія так ужо зрабілі) можна запрашаць моладзь на дыскатэкі, прадставіць у Сеціве поўны набор паслуг і расцэнак, тэрмінова паведамляць ды абнаўляць інфармацыю...

Што можа сайт аддзела культуры...

"І больш нам нічога не патрэбна..."

Яшчэ больш магчымасцей для гэтага — на афіцыйных сайтах устаноў культуры з раёнаў. У дадзеным аспекце добра праўляюць сябе рэгіянальныя музеі і бібліятэкі. Напрыклад, бібліятэчны ўстаноў Светлагорска (www.svetlib.gomel.by), Дзяржынска (www.dzerlib.by) і многія іншыя даўно маюць свае сайты, а скажам, Пастаўская ЦБС выкладвае сваю інфармацыю ў блогу (www.postlib.blogspot.com). У некаторых раёнах створаны старонкі раённых ці гарадскіх дамоў культуры, да прыкладу, у тым жа Светлагорску. А вось сайтаў аддзелаў культуры ў краіне пакуль што не так ужо і багата. Блуканне ў Інтэрнэце і тэлефанаванне ў дзясяткі аддзелаў культуры Беларусі гэты факт засведчыла, на жаль, досыць пераканаўча.

Канешне ж, у кожнага аддзела культуры ёсць свой раздзел на сайце мясцовага райвыканкама. І часам гэтага дастаткова. Напрыклад, як распавяла начальнік аддзела культуры Ашмянскага райвыканкама Галіна Балінская, іхні раздзел "Культура" ў Сусветным павуціні пастаянна абнаўляецца: там друкуецца розная надзённая інфармацыя, расклад на месяц культурных мерапрыемстваў ды многае іншае. Хаця, натуральна, працуюць ашмянскія культурнікі і над стварэннем свайго інтэрнэт-рэсурсу. Па словах кіраўніка сферы, старонка аддзела культуры Ашмяншчыны ў Сусветным павуціні з'явіцца ўжо да канца бягучага года.

А вось некаторыя кіраўнікі аддзелаў культуры (назваць іх не буду, тым больш, іх было ўсяго некалькі чалавек) увогуле казалі мне: у нас ёсць свая старонка на сайце райвыканкама і больш нам нічога не патрэбна. Пазіцыя не надта аргументаваная. Хаця б з той прычыны, што на некаторых такіх "інтэрнэт-рэсурсах" інфармацыя пра раённую культуру — гадавой ці нават большай даўніны.

За гэтым "бы" стаяць праблемы...

Не сакрэт, што стварэнне свайго сайта можа не толькі палепшыць імідж установы, але і прывабіць у раён тых жа спонсараў, наладзіць сувязі з любой кропкай свету і даць магчымасць выехаць на гастролі ў суседнюю ці далёкую краіну...

І гэта не проста прыгожыя словы. Напрыклад, як адзначыў начальнік аддзела культуры Мастоўскага райвыканкама Уладзімір Свістоў, іхні вэб-рэсурс, створаны літаральна год таму, які змяшчае актуальную тэкставую, гукавую і відэаінфармацыю пра дзейнасць культурнікам раёна, ужо паспеў засведчыць актуальнасць і запатрабаванасць. Па словах кіраўніка сферы культуры Мастоўшчыны, дзякуючы сайту на кантакт з раёнам выйшла Міністэрства культуры Саратаўскай вобласці Расійскай Федэрацыі. І — запрасіла наведаць свой фестываль. Чым не ўдалая піяр-акцыя сваіх магчымасцей ды дасягненняў?

Ёсць, натуральна, і іншыя прыклады падобнага супрацоўніцтва. Хтосьці з дапамогай асабістага сайта аддзела культуры займаюць запрашэнне на гастролі ў Польшчу, нехта атрымаў

грантавую падтрымку, а некаторыя раёны проста пасябралі між сабой і ладзяць сумесныя культурніцкія акцыі. Так што стварэнне сваіх старонак у Сусветным павуціні, безумоўна, сябе апраўдвае. Але хочацца пагугрыць не толькі пра гэта.

У размовах са мной многія начальнікі аддзелаў культуры казалі, што вельмі хацелі б займаць асабісты сайт, але пакуль вымушаны працаваць без яго. За гэтым "хацелі б" стаяць некалькі праблем. Першая з іх — фінансавая. Знайсці і размясціць інфармацыю ў Інтэрнэце не так ужо і складана, а вось займаць свой дамен, дзе будзе размешчаны рэсурс, каштуе грошай, якіх, натуральна, у сферы не заўжды стае.

Другое пытанне — знайсці прафесіянала-праграміста. Як вядома, на сёння гэтая прафесія — адна з самых высокааплачаных на Беларусі, ды, бадай, і ва ўсім свеце. Таму марыць пра тое, што праграміст захоча працаваць на сайце аддзела культуры, напрыклад, за мільён рублёў, было б, пагадзіцеся, недарэчна. Вось і даводзіцца тым начальнікам аддзелаў культуры, якія маюць сайты, запрашаць для падтрымкі сваіх вэб-старонак людзей збоку або проста больш-менш абазнаных у інтэрнэт-тэхналогіях.

Яшчэ адна праблема палягае ў тым, што нават у штатным раскладзе аддзела культуры прафесіі "праграміст" няма. Толькі бібліятэкары, у сувязі з развіццём сеткі цэнтраў прававой інфармацыі, могуць запраسیць да сябе на працу інжынера ці праграміста. Але гэты чалавек павінен абслугоўваць праграмнае камплектаванне фонду, а не займацца падтрымкай сайта аддзела культуры, што, як ні кажы, зусім розныя рэчы.

Без піяр-ходу — на ўзбочыне?

Названыя праблемы і звязаны з тым, што сайтаў культурнай тэматыкі у Байнэце пакуль бракуе. Хаця, яшчэ раз паўтаруся, амаль усе рэгіянальныя кіраўнікі, з кім давалося размаўляць на гэтую тэму, пагадзіліся з тым, што стварэнне сайтаў на сённяшні дзень у сучасным інфармацыйным грамадстве абсалютна неабходнае.

Падаецца, магчымым выйсцем з гэтай сітуацыі магла стаць галіновая праграма, якая дазволіла б аддзелам займаць цэнтралізаванае фінансаванне пад прапрацоўку і падтрымку сваіх інтэрнэт-рэсурсаў. Натуральна, з уяўдзеннем у штатны расклад пасады праграміста.

Прыклад паспяховага ўкаранення інфармацыйных тэхналогій у сферы культуры Беларусі — навідавоку. Як вядома, дзякуючы Дзяржпраграме адраджэння і развіцця сця ў свой час у аграгарадзкіх бібліятэках па ўсёй Беларусі з'явіліся камп'ютары і Інтэрнэт. Грунтуючыся на гэтым падмурку, варта было б зрабіць і наступны лагічны крок: стварыць сайты аддзелаў культуры ў кожным са 118 раёнаў. Бо адключанасці сферы краіны ў сусветную інфармацыйную прастору залежыць яе перспектыва на развіццё. А без такога піяр-ходу многія беларускія рэгіёны рызкуюць так і застацца на ўзбочыне сусветнага культурнага працэсу. А таксама — турыстычнага і эканамічнага.

Ю.Ч.

Галерэя партнёраў ад "К"

Канцэрт на кірмашы

Намеснік старшыні Праўлення Лунінецкага райспажытатварыства Ала АЧАПОУСКАЯ — той чалавек, з якім пастаянна кантактуе аддзел культуры райвыканкама. І сувязі гэтыя — даўнія і ўзаемакарысныя.

— Так, стасункі нашы з культурай ніколі не перарываюцца, — пацвярджае Ала Мікалаеўна. — У сферы культуры раёна працуюць высокапрафесійныя людзі, — кажу гэта з веданнем справы, — і ніводнае святочнае мерапрыемства, якое ладзіцца ў нашым горадзе ці раёне, не абыходзіцца без іх удзелу. У тым ліку — і мерапрыемствы райспажытатварыства. Ужо сталася звычайна тое, што мы праводзім сумесныя акцыі, да прыкладу, раённыя кірмашы, дзе заўсёды з поспехам выступаюць калектывы "Сустрэча", "Вандроўнікі", "Шляхцічы". Нашы супрацоўнікі настолькі палюбілі гэтыя і многія іншыя калектывы раёна, што нават пытаюцца ў мяне перад пачаткам мерапрыемства, хто ж гэтым разам парадзе іх сваім выступленнем. І заўсёды сустракаюць артыстаў з радасцю і цеплынёй!

— А ці часта ладзіце сумесныя мерапрыемствы па-за межамі раёна?

— Так, і гэта таксама паступова робіцца нашай завядзёнкай. Разам ездзілі на леташнія абласныя дажынкi, увосень пабывалі

ў Ганцавічах на Дне беларускага пісьменства. Дзякуючы гэтаму пастаянна заваёўваем прызавыя месцы на шматлікіх рэгіянальных ды абласных мерапрыемствах. Я думаю, наша супрацоўніцтва ў гэтым плане будзе развівацца і надалей...

— Натуральна, райспажытатварыства аплачвае гэтыя выязныя канцэрты...

— ...А мы, у сваю чаргу, атрымліваем яркую дзею ад культурнікам, бо яны працуюць з намі на кожным мерапрыемстве з раніцы да вечара. Ужо, напрыклад, сталася завядзёнкай пры адкрыцці гандлёвай кропкі запрашаць культурнікам, якія ладзяць цікавую забаўляльна-гульнёвую праграму, што даспадобы ўсім наведвальнікам нашых крам. Не выключаю, што менавіта дзякуючы плённаму супрацоўніцтву з аддзелам культуры наша арганізацыя па выніках гандлёвай і спажывецкай дзейнасці летась заняла першае месца сярод усіх іншых РайСТАў Брэстчыны. Таму наша супрацоўніцтва з аддзелам культуры лічу вельмі важным і ўзаемакарысным.

Рэгіёны: майстар-клас крэатыву

Ці лёгка "нарадзіць" адмысловую ідэю? Хто "нараджаў", адкажа без ваганняў: "Гэтак жа лёгка, як і словамі каханне апісаць!" І ў такой "складанай нескладанасці" — спецыфіка працы любога творцы. А большасць нашых работнікаў культуры, па перакананні "К", — менавіта творцы... Мы працягваем агляд праектаў, народжаных у самай гушчы клубнага і музейнага жыцця, і не па загадзе, а па прафесійным прызначэнні.

Репетиум mobile самарэалізацыі

Ганцавіччына: бульбіна-рэкардсменка

Метадыст Ганцавіцкага райметацэнтра Мікалай Ленкавец — даўні сябра "К". Неаднойчы друкаваў у нас свае адметныя сцэнарыі. Якраз ён — адзін з самых яркіх генератараў творчых праектаў у раёне. Адзін з іх звязаны з экалагічным выхаваннем.

Праект складаецца з цыкла мерапрыемстваў, што рыхтуюць і ладзяць шэсць аматарскіх аб'яднанняў прыродазнаўчага кірунку пры вясковых установах культуры. "Галаўное" аб'яднанне дзейнічае пры Лактышаўскім сельскім клубе, з'яўляецца народным і называецца "Аквафіл". З вадой тут, сапраўды, усё як мае быць: і рэчка Лань паблізу працякае, і рыбасховішча "Лактышы" знаходзіцца. А пры СК, якім загадвае Людміла Макатрэвіч, створаны Музей рыбалоўства з чайнікамі, таптухамі, сеткамі ды іншымі прыладамі "воднага палявання"... Таму ёсць цвёрды намер ладзіць у раёне масавыя і тэатралізаваныя Дні рыбака.

А яшчэ ва ўстановах культуры раёна ствараецца "Ганцавіцкая кніга прыродных рэкордаў" (Гінес — адпачывае!), куды заносіцца звесткі пра самыя вялікія грыб, бульбіну, рыбіну, дрэва, яблык і г. д.

Расоншчына: тэатралізацыя на экспарт

А пра гэты праект "К" пісала неаднаразова. Але для "таўталога" ёсць нагода, бо ідэя знаходзіцца ў пастаянным развіцці. Справа ў тым, што тэатралізацыя апошняга дня Вялікай Айчыннай вайны, што ладзіцца мясцовым музеем і РДК на мес-

цы лясной базы партызанскай брыгады Ракасоўскага (дзе камісарам быў Пётр Машэраў), сёлта набывае міжнародную папулярнасць.

На пачатку вясны ў Расоны прыбылі трыццаць работнікаў культуры Сембежскага раёна Пскоўскай вобласці. Наведалі музей, аграгарадкі, праслухалі канцэртную праграму — заплацілі за ўсе паслугі. Зацікавіліся расонскай тэатралізацыяй і замовілі правесці яе на сваёй тэрыторыі. Платны "экспарт" ляснога спектакля, як паведаміла начальнік аддзела культуры Расонскага райвыканкама Святлана Волкава, адбудзецца напрыканцы ліпеня.

Добрушчына: выкупіць фісгармонію

У начальніка аддзела культуры Добрушскага райвыканкама Рыгора Козырава ўзнікла ідэя, рэалізацыя якой якасна зменіць змест дзейнасці Раённага краязнаўчага музея.

Сёння ва ўстанове часова захоўваецца нямецкая фісгармонія, што прыналежыць прыватнай асобе. Уладальнік збіраецца

прадаць гэты ўнікальны інструмент. А работнікі культуры маюць намер яго выкупіць, каб ладзіць у музеі камерныя вечары арганнай музыкі. Як паказваюць папярэднія апытанні, такія мерапрыемствы будучы карыстацца ў наведвальнікаў, у тым ліку і ў моладзі, павышаным попытам.

Сёння для ажыццяўлення задуманага ідзе актыўны пошук пазабюджэтных сродкаў. Начальнік аддзела культуры перакананы, што спонсар для набыцця фісгармоніі і яе рамонту будзе знойдзены.

У пошуках ідэй і праектаў я патэлефанавала ці не ў дзясяткаў раёнаў літаральна ўсіх абласцей Беларусі. Жаданае, як вы пераканаліся, знайшоў толькі ў трох. У астатніх толькі рукамі развялі. Справа зразумелая: у любым электрарухавіку не толькі ротар ёсць, але і статар. Няўжо камусьці наканавана круціцца, а камусьці...

З рэгіёнамі кантактаваў Яўген РАГІН
На здымку: тэатралізацыя ў Расонах.

Вялікая Бераставіца: графічны акцэнт бібліятэч

Мастак, што стварыў галерэю

Ледзь не ўсе бібліятэчныя ўстановы Бераставіцкага раёна аздоблены з вялікім густам ды талентам. І заслуга ў гэтым прыналежыць мастаку Мікалаю Жлабовічу.

Ён нарадзіўся ў 1948 годзе ў невялікай вёсачцы Эймінаўка, што месціцца непадалёк ад райцэнтра Вялікая Бераставіца. Вучыўся ў Віцебскім педагагічным інстытуце імя Кірава на мастацка-графічным аддзяленні. Прапаноўвалі застацца працаваць выкладчыкам чарчэння. Аднак ён вярнуўся дамоў, бо ўжо меў сям'ю, выкладаў маляванне ў школе... Цяпер Мікалай Жлабовіч — мастак-афарміцель Цэнтральнай раённай бібліятэкі.

Мікалаю Уладзіміравіч стварае чудаўныя пейзажы і гістарычныя карціны. Вельмі шмат ягоных работ знаходзіцца ў Бераставіцкай цэнтральнай раённай бібліятэцы імя В.М. Кавалеўскага ды сельскіх бібліятэках-філіялах.

Далёка за межамі раёна стала вядомай галерэя знакамітых землякоў (ад першага ўладальніка Вялікай Бераставіцы графа Аляксандра Хадкевіча да сучаснікаў: военачальнікаў, кампазітараў, мастакоў, вучоных), якія

нарадзіліся на Бераставіччыне, альбо нейкі час тут жылі і працавалі.

Шмат работ Мікалаю Жлабовіч прысвяціў касцёлам Правасятой Дзевы Марыі і Ператварэння Гасподняга, помнікам архітэктуры XVII і пачатку XX стагоддзя...

Яшчэ да 65-годдзя Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне мастак напісаў дзевяць графічных партрэтаў землякоў-ветэранаў. Стварыў і вялікі партрэт Ефрасінні Полацкай для Культурна-асветніцкага цэнтру ў пасёлку Пагранічны, шэсць графічных выяў пісьменнікаў і паэтаў Гродзеншчыны для Алекшыцкай сельскай бібліятэкі...

Час ад часу Мікалаю Уладзіміравіч ладзіць персанальныя выстаўкі. Чарговая, якую наведалі сотні землякоў, прайшла летас у будынку Бераставіцкай дзіцячай школы мастацтваў.

Таццяна МАРЦІШЭВІЧ, дырэктар Бераставіцкай РЦБС
На здымку: мастак Мікалай Жлабовіч.

Ракаў: конкурс услед за адкрыццём

У старадаўнім мястэчку Ракаў прайшоў Першы Адкрыты рэгіянальны фестываль-конкурс фартэп'янаў імя Міхала Грушвіцкага (1828 — 1904 гг.) — уладара тамтэйшага маёнтка, які, да ўсяго, пакінуў музычную спадчыну.

Упершыню пасля доўгіх гадоў забыцця ягоныя творы, знойдзеныя, нарэшце, у заходніх бібліятэках кандыдатам мастацтвазнаўства Святленой Немагай, загучалі яшчэ летас на ўшанаванні памяці кампазітара (жанатага, дарэчы, на сястры знакамітых братоў Ельскіх — Міхала і Аляксандра). Тая акцыя распачатая тагачаснай дырэктарам Ракаўскай ДШМ Юліяй Мякінка, што цяпер у дэкрэце, як

дзваліся як мага шырэй, у тым ліку — праз юных музыкантаў і іх атачэнне.

— Дзіцячыя фартэп'янавыя спаборніцтвы, — падзяліўся ўражаннем адзін з членаў журы, лаўрэат міжнародных конкурсаў, стыпендыят спецыяльнага фонду Прэзідэнта па падтрымцы таленавітай моладзі, саліст сталічнай філармоніі Аляксандр Палякоў, — апошнім часам становіцца ўсё больш распаўсюджанымі. Цудоўна, што яны ўзнікаюць па ініцыятыве саміх рэгіёнаў: "Музычныя іскрынікі" ў Клецу (там нават новы раяль набылі), "Музычны капел" у Барані, што побач з Оршай. Адметнасць ракаўскага конкурсу ў тым, што праз яго папулярнае імя і творчасць Міхала Грушвіцкага і, шырэй, уся беларуская музыка, бо яе выкананне тут — абавязковае. Яшчэ адна цікавая дэталі — грашовыя

А што вы чулі пра Грушвіцкага?

бачым, не засталася адзінай. Распачатую ёй справу прадоўжыў цяперашні дырэктар, леташні выпускнік Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі Марат Лагутка, які і сам мае за плячыма багаты конкурсны вопыт ды шматлікія лаўрэатствы:

— Ідэя конкурсу, які насіў бы імя нашага славутага земляка, узнікла яшчэ да мяне. Заставалася толькі яе рэалізаваць, у чым вельмі дапамог аддзел культуры Валожынскага райвыканкама. Праз год школа мае пераехаць у новы будынак — непадалёк ад Цэнтра фальклору, дзе праходзілі сёлетнія праслухоўванні. Спадзяёмся, конкурс стане штогадовым, будучы пашырацца яго намінацыі (можа, далучацца яшчэ фартэп'янавы дуэты) і, канешне ж, геаграфія. Мы адразу запланавалі яго адкрытым, каб звесткі пра Грушвіцкага і сам Ракаў распаўсю-

праміі пераможцам ва ўсіх трох узростаў груп: да 10-і, 12-і і 15-і гадоў. Не сакрэт, што бацькі, здараецца, не спяшаюцца аддаваць дзіцяці навука музыка: маўляў, грошай гэта не прынясе. Падобныя меркаванні і вырашылі аспрэчыць арганізатары конкурсу. Для кагосьці гэта і сапраўды стане стымулам, а ўжо калі дзіця прыхваціцца да ні з чым не параўнальнай духоўнай асалоды, якую можа падарыць музыка, дык ад інструмента яго не адцягнуць...

Больш за ўсіх "пабагацела" Каця Грынь з Мінскай ДШМ № 11, атрымаўшы Гран-пры, адзінае на больш як 40 канкурсантаў. Яшчэ 15 удзельнікаў сталі лаўрэатамі, 13 — дыпламантамі. А гапоўным прызам для ўсіх стала непаўторная атмасфера самога Ракава і канцэрт з твораў М.Грушвіцкага, дапоўненыя аповедамі пра яго жыццё.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Глыбоччына: вопыт фандрайзінгу

Ноўтбук для ДК

Гэты ліст, шчыра скажам, — не надта стандартны для нашай рэдакцыйнай пошты. А шкада... Тамара Сцяпанавы, дырэктар Падсвільскага гарпасялковага дома культуры, што на Глыбоччыне, сваім лістом ненаўмысна паказвае калегам з іншых раёнаў, як трэба фандрайзінгам займацца і адшукваць спонсараў для развіцця сваёй установы.

"У нашым ДК створаны добрыя ўмовы і для работы клубнікаў, і для адпачынку жыхароў пасёлка. Дом культуры капітальна адрамантаваны, тут ёсць сучасная светлавая і гукаўзмацняльная апаратура. Таму і ладзіцца ў нас мерапрыемствы не толькі мясцовага, але і раённага, абласнога ўзроўню. Маём, натуральна, шмат творчых перамог. Але маё сённяшняе пісьмо не пра гэта.

Хачу падзяліцца з вамі прыемай навіной, што ўразіла ўвесь калектыў ДК. І звязана гэтая навіна з дабрачыннасцю нашых землякоў Сяргея Барысавіча Зянькова і Вадзіма Аляксандравіча Пашковіча, якія даўно сталі жыхарамі сталіцы, знайшлі сваё месца ў жыцці, гадуюць чудаўных дзяцей. Зрэчас наведаюць Падсвілле.

І вось у адзін з зімовых вечароў землякі зазірнулі і ў наш ДК. Прыемна ўразіліся якасцю мерапрыемства, чысцінёй ды інтэр'ерам будынка. А вясной падарылі Дому культуры... новы ноўтбук.

Выказваем шчырую падзяку нашым спонсарам за падтрымку, жадаем ім і іхнім сем'ям здароўя і дабрабыту!

А клубныя мерапрыемствы дзякуючы ноўтбуку сталі яшчэ больш насычанымі!..

Тамара СЦЯПАНОВА, дырэктар Падсвільскага гарпасялковага дома культуры

На здымку: Падсвільскі ГПДК.

Ужо за некалькі месяцаў праграма "Наперад у мінулае!" тэлеканала "Беларусь 2" даказала: глядзець яе варта не толькі каб пачуць спева фальклорных калектываў з розных куткоў нашай краіны, але і для таго, каб пабачыць захопленыя твары эстрадных артыстаў, якія, судакранушыся з песеннай спадчынай продкаў, не могуць стрымаць сваіх эмоцый. Што кажуць вядучым праграмы зоркі эстрады пасля "падарожжа ў мінулае"? Якімі сьпевамі ды легендамі часцей за ўсё "частуюць" тэлевізійную групу мясцовыя калектывы і жыхары? І які далейшы шлях тэлепраекта, што распачаў свой рух у пошуку песенных цікавостак? Пра гэта ды шмат што іншае карэспандэнт "К" распытаў тэлежурналістку Аксану ВЕЧАР.

— А якія водгукі тых калектываў, чые спева ўжо прагучалі ў праграмах?

— Водгукі — станоўчыя. У Смалявіцкім раёне, дзе мы пабывалі неаднойчы, зазначаюць, што наша праграма стала ўжо кштатлу любімага серыяла. Кажуць, нават старшыня аднаго з мясцовых калгасаў у суботу імкнецца завяршыць усе справы да часу пачатку перадачы: маўляў, тое зрабіў, гэта — таксама, усё, пабег глядзець "Наперад у мінулае".

— Цікава, як у "рэале" адбываецца сустрэча сучасных артыстаў і фальклорных калектываў? Наколькі яны адно аднаму цікавыя?

— Першае, што адразу хочацца ўгадаць у адказ на пытанне, — гэта як сустракалі Аляксея Хлястова ў Путчыне. Бабулі кінуліся браць у яго аўтаграфы (як казалі, "для ўнучак"), сталі фатаграфавачь артыста... Аляксея зусім не чакаў такога прыёму, і было бачна, што яму тое вельмі прыемна.

Звычайна артысты эстрады вельмі натхняюцца паездкамі. Мы часта чуем словы падзякі, бо цікавым атрым-

пакуль ездзім, у асноўным, па Мінскай вобласці. Але бачым, што арэал паездак належыць пашыраць, і ўжо запланавалі падарожжа на Палессе і ў Брэсцкую вобласць: усім вядома, што аўтэнтчныя крыніцы фальклору трэба шукаць менавіта там.

— Наконт крыніц фальклору... Наколькі ахвотна ўдзельнікі фальклорных калектываў аддаюць свае музычныя здобыткі?

— Аддаюць ахвотна: ансамблям цікава паўдзельнічаць у падобным эксперыменце. Але, магчыма, у сувязі з тым, што мы выязджалі недалёка, назіраем такую сумную тэндэнцыю: носьбітаў, якія маглі б падзяліцца сапраўды аўтэнтчным песенным матэрыялам, усё менш. Яны сыходзяць, а на змену ім прыходзяць таленавітыя выканаўцы, якія, на жаль, кіруюцца жаданнем выконваць больш сучасныя музычныя творы. Часам здараецца так, што калектывы бяруць за аснову аўтарскі рэпертуар, напісаны літаральна дзесяць — пятнаццаць гадоў таму.

Сказваецца і ўплыў гарадской культуры, які, на жаль, выцясняе

— Але чымсьці, напэўна ж, вас здзівілі мястэчкі ды гарады Мінскай вобласці. Да прыкладу, той жа гістарычнай спадчынай, якой вы таксама аддаеце ўвагу ў праграме...

— Памятаю, калі мы ездзілі ў Анопаль, нас прымала бабуля, у хатнім склепе якой... была ўспальня Радзівілаў. Бачна, што гэта сапраўдныя сутарэнні, дзе захоўваліся астанкі славагарадскага роду, і нават ёсць замураваны падземны ход. А сёння ў гэтым склепе гаспадыня трымае бульбу ды закаткі...

— Надзвычай цікава!

— А шматлікія легенды! Дарэчы, ведаеце, якая самая папулярная легенда ў Беларусі? Пра возера, на дне якога знаходзіцца старажытная царква. Кажуць, калі ты добры чалавек, то абавязкова пачуеш гукі званой. Я сама родам з Карэлічаў і чула падобную легенду пра возера Свіцязь. Ды пад час працы над праграмай зразумела, што тая легенда добра "прыжылася" ў кожным раёне, дзе ёсць прыгожы вадаём...

— Бачу, падарожжа ў мінулае мае шмат неспадзяванак...

Білет з Хруцкім

У Мінску ў восьмы раз праішоў адкрыты публічны конкурс "Дызайн уваходнага білета-2012 у Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь".

Пераможцам конкурсу стала Маргарыта Канавалава — графічны дызайнер з Мінска. У ейнай рабоце выкарыстана рэпрадукцыя карціны Івана Хруцкага "Партрэт невядомай з кветкамі і фруктамі".

Уладальніца галоўнага прыва конкурсу вызначыла прафесійнае журы. Па традыцыі, свайго пераможцу выбралі і наведвальнікі музея: прыз глядацкіх сімпатый атрымала Вольга Шыманка, дызайнер з Віцебска. Яшчэ адна ўдзельніца — Ганна Мельнічук, студэнтка Віцебскага дзяржаўнага тэхналагічнага ўніверсітэта, атрымала прыз дырэктара НММ.

Сёлета ў конкурсе прынялі ўдзел 48 чалавек. На суд журы было прадстаўлена 70 работ.

Два дызайны

Мінскі тыдзень дызайну сёлета праходзіць з вялікім размахам і экстрэнсіўнасцю.

Мяркуйце самі. 11 пляцовак, сярод якіх, да прыкладу, — Музей гісторыі беларускага кіно, галерэя Акадэміі мастацтваў, Музей старажытнабеларускай культуры Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы і Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, Галерэя твораў Леаніда Шчамялёва, прыватны аўтасалон і, натуральна, Футбольны манеж — месца асноўнай экспазіцыі...

Сярод выставак на гэтых пляцоўках — экспазіцыя лагатыпаў аўтарства беларускіх дызайнераў, выстаўка "Мастацкае шкло Савецкай Беларусі" славуных Барысаўскага крышталёвага завода і шклозавода "Нёман", экспазіцыя польскага плаката з калекцыі Кшыштафа Дзідэ, майстэрня Юрыя Шыфа па распрацоўцы і стварэнні матацыклаў, паказ дакументальных фільмаў...

Вядома, асаблівага ўзгаднення патрабуе і экспазіцыя ў Футбольным манежы, што злучыла на адной пляцоўцы парад прамыстовага, мэблевага, інтэр'ернага дызайну, буйную выстаўку "Мэблевы форум", fashion-секцыю, аўтарскія аб'екты ад Уладзіміра Цэслера, паказы ад БДАМ, Віцебскага дзяржаўнага тэхналагічнага ўніверсітэта, расійскіх, польскіх, літоўскіх, украінскіх дызайнераў...

Працягам Тыдня дызайну стане злучэнне візуальных практык і музыкі ў шэрагу праграм.

Варта адзначыць, сёлета беларускі дызайн будзе прадстаўлены і ў Вільнюсе. Выстаўка "Alba Ruthenia", які зборэ лепшых прадстаўнікоў айчыннага "мастацтва формы", размесціцца ў асноўным доме Вільнюскага тыдня дызайну — Музеі энергетыкі. Убачыць работы Дзмітрыя Самалы, Юрыя Таубкіна, Лідыі Лесняковай, Паўла Вайніцкага, Каці Шэйн, Івана Айплатава, Настасі Райс у сталіцы Літвы можа будзе да 14 мая.

"Аднакласнікі" ў Тюгу

23 — 24 мая на сцэне Дома літаратара пройдзе прэм'ера Беларускага рэспубліканскага тэатра юнага глядача "Аднакласнікі" ў пастаноўцы Юрыя Куліка.

Аўтарам беларускамоўнай камедыі становішчаў выступіў сам рэжысёр спектакля. "...Стрэл, "труп", таямнічая незнаёмка, каханне з першага погляду... Як у камедыі становішчаў. Глядзець на гэта збоку дужа смешна, але не дай бог апынуцца на месцы любога з персанажаў спектакля!" — гаворыцца ў анатацыі да "Аднакласнікаў".

У пастаноўцы заняты акцёры Аляксандр Палазкоў, Андрэй Кізіно, Наталля Гарбаценка, Раіса Астрэдзінава, Вольга Сініца, Генадзь Гаранскі, Васіль Казлоў.

"Наперад у мінулае!" да новай фольк-зямлі

— Аксана, давайце вернемся якраз-такі ў мінулае. У чыю светлую галаву прыйшла ідэя стварэння вашай праграмы?

— Звычайна ў нашай камандзе галоўным генератарам ідэй з'яўляецца Анатоль Вечар. Ідэя гэтага тэлепраекта, як і тузін іншых прапаноў самых розных кірункаў ды жанраў, існавала вельмі даўно, але чамусьці пылілася ў "доўгай шуфлядзе". Сёлета ўдача павярнулася да нас тварам, і ў студзені бягучага года мы, нарэшце, зрабілі пілотны праект — "Наперад у мінулае" з'явілася ў сетцы перадачы.

— Якую аўдыторыю вы разлічвалі прывабіць да тэлеэкранаў?

— Мяркую, што атрымалася прывабіць розныя пакаленні. Цікавіцца моладзь, але, як бачым па водгукіх, нас вельмі ахвотна глядзіць і пакаленне нашых бацькоў. У прыватнасці, мая мама кажа, што гэта — лепшая праграма, якую мы стварылі з Анатолем. А былі ж "Акалада", "Прасоўванне"! Такія словы, безумоўна, прыемныя.

За кадрам: Uzari

Ахвотна падзяліўся сваімі ўражаннямі ад падарожжа на беларускую песенную спадчыну выканаўца, кампазітар і аранжыроўшчык UZARI.

— Гэта неверагодна, што ў нас на Беларусі захаваліся традыцыйны фальклор, які ў кантэксце еўрапейскай культуры — з'ява сапраўды яскравая, значная і цікавая, — адзначыў артыст. — Важна, што наш фальклор існуе ў жывой традыцыі. Я яшчэ раз упэўніўся ў гэтым, калі пазнаёміўся з народным ансамблем "Суседкі". Мы гутарылі не толькі пра музычную спадчыну, але і пра звычай, пра беларускую культуру ўвогуле. Прыемна быў здзіўлены і тым, што некаторыя ўдзельніцы ансамбля ведалі і пра маю творчасць... У рэпертуары маю каверверсіі народных песен — "Лапці", "Касіў Ясь канюшыну". І абавязкова буду выкарыстоўваць песню "У зялёным лузе", з якой мяне пазнаёмілі ўдзельніцы ансамбля.

Адзначу, што яе мы запісалі ў дужэ з мамай — салісткай Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Беларусі Галінай Грамовіч...

Што застаецца на "кухні" народнай песні?

Аксана Вечар запісвае сцэна з аператарам Міхаілам Клешчанкам.

ліваецца ўсё: і сустрэча з калектывамі, і выбар песні, і гарачы прыём людзей, які звычайна апынаецца за кадрам... Выканаўцы адрабляюць новы досвед, і многія з іх потым уключаюць абраную песню ў свой рэпертуар.

Але ёсць і тыя, хто адмаўляецца ад удзелу ў праекце: няма часу, ці проста не цікава. Ілья Міцко так нам і адказаў на прапанову: "Дзякую, але, выбачайце, мяне гэта не зусім цікавіць".

— А хто з артыстаў паказаў сябе "на вышыні"?

— Кожны, хто паехаў, ужо малайчына! Але калі ўгадаць вось так, адразу, мяне ўразіла Venera, якая аказалася вельмі лёгкай у стасунках чалавекам, і Саша Нэма: ён здзівіў цудоўным пачуццём гумару.

— Колькі часу звычайна займае падарожжа?

— Мы вельмі прадуктыўныя ў гэтым плане. За дзень здымаем дзве праграмы: у першай палове дня ездзем у адно месца, а ў другой — у іншую вёску паблізу. У сувязі з тым, што мой сувядучы Юрый Вашчук заняты на іншай працы — у Нацыянальным канцэртным аркестры пад кіраўніцтвам Міхаіла Фінберга, — мы

За кадрам: Юрый Вашчук

На плечы, а калі быць больш дакладнымі — на вушы сувядучага праграмы "Наперад у мінулае", саліста Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра краіны Юрыя ВАШЧУКА прыпадае галоўная нагрузка ў праекце: ператварыць народныя песенны твор у, так бы мовіць, сучасную кампазіцыю на аснове фольк-матэрыялу.

— Я не стаўлю сабе пэўных рамак, — распавядае пра падрабязнасці нараджэння эстраднага аранжыроўкі Юрый. — Усё ж такі ў кожнага выканаўцы, гурта ёсць пэўны стыль — і цікава зрабіць аранжыроўку такім чынам, каб знойдзены матэрыял арганічна ўвайшоў у рэпертуар. Не дзіва, што потым многія артысты выконваюць кампазіцыі, якія атрымаліся.

У цэлым, хачу адзначыць: я вельмі рады, што трапіў у гэты праект. На жаль, песні нашых бабуль сёння не часта пачуеш па тэлебачанні, па радыё, а вось "Наперад у мінулае!" дае такую магчымасць. Лічу, у праграмы — высокая місія, бо гэты пласт культуры сыходзіць, і хто ведае, што адбудзецца ўжо праз некалькі гадоў...

Мяркую, годным падвядзеннем вынікаў паўгадавага існавання праграмы можа стаць канцэрт, на якім прагучаць усе гэтыя песні...

культуру традыцыйную. Нам артысты неаднойчы прапанавалі праспяваць "Чарку на пасашок" са шчырым жаданнем прэзентаваць добрую песню. Кампазіцыя цудоўная, але ж, вядома, нам больш цікавыя тыя песні, якія былі створаны, спяваюцца толькі ў гэтым месцы. Што зробіш? Будзем імкнуцца выязджаць шукаць музычныя скарбы далей за кола Міншчыны.

— Так. Але гэта не значыць, што нам становіцца не цікава. Будзем рухацца далей і запрашаць артыстаў да следаваць "новыя землі" ды беларускі фальклор. Мы распачалі праграму з выканаўцаў папулярнай музыкі, а цяпер плануем далучыць і хіп-хоп-каманды ды артыстаў іншых музычных кірункаў...

**Цікавілася Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА**

У айчынных музеях, бясспрэчна, захоўваецца шмат унікальных і каштоўных экспанатаў. Аднак не толькі ў музеях. Зборы некаторых беларускіх калекцыянераў не менш уражваюць разнастайнасцю гістарычных артэфектаў. На жаль, прыватныя калекцыі не такія даступныя для знаёмства шырокай грамадскасці. Тым не менш, сёння сустракаюцца прыклады плённага супрацоўніцтва, у выніку чаго нараджаюцца надзвычай цікавыя выставачныя праекты.

Адзін з іх — "Беларусь. Салдаты Перамогі" — сёння адкрыўся ў філіяле Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь "Доме-музеі І З'езда РСДРП". Ён прымеркаваны да майскага свята Вялікай Перамогі і ліпеньскага Дня вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. На выстаўцы, якая чарговы раз нагадвае нам пра страшную трагедыю XX ст., прадстаўлены ўзоры абмундзіравання, амуніцыі, узнагароды і знакі адрознення, прадметы побыту Чырвонай Арміі ды партызанскіх атрадаў, салдацкая творчасць, фотаздымкі, а таксама дакументы, сабраныя пад назвай "Тыл — фронту". Яны распавядаюць пра беларускія рэаліі ў перыяд 1944 — 1945 гг.

Літаральна ўсе прадстаўленыя на выстаўцы рэчы (а гэта больш за 200 прадметаў) належаць айчыннаму калекцыянеру Ігару БАБІЦКАМУ, з кім напярэдадні адкрыцця праекта сустрэўся і пагутарыў карэспандэнт "К".

Калекцыя ў гонар Вялікай Перамогі

І Мазырская кавалерыя, і Кубана-Служка дывізія...

— Мая калекцыя, вядома ж, збіралася не адзін год. Крок за крокам назапашваліся цікавыя матэрыялы, звязаныя выключна з адной тэмай — Вялікай Айчыннай вайны і ўдзелам у ёй нашых суайчыннікаў, у тым ліку — казацкіх фарміраванняў. У выніку карпатлівай працы разрозненныя артэфекты склалі цэласную калекцыю, якую сёння не сорамна паказаць шырокай грамадскасці.

— Ці маюць прадстаўленыя на выстаўцы прадметы першапачатковага гаспадарства?

— Безумоўна. Прынамсі, іх большая частка, у тым ліку ўсе ўзнагароды. Усяго ж будзе дэманстравацца больш за 200 экспанатаў. Пры гэтым вельмі важна, каб у наведвальніку праекта не было пачуцця перанасычэння. Па праўдзе кажучы, у мяне было шмат варыянтаў стварэння выстаўкі, але, у першую чаргу, не хацелася дубліраваць экспазіцыю Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. А таму ў аснову паказу я паклаў найбольш рэдкія і цікавыя прадметы, звязаныя з падзеямі Другой сусветнай вайны. Гэта, да прыкладу, кавалерыйская форма, чаркескі, рэдкія ваенныя ўзнагароды...

Хочацца адзначыць, з Нацыянальным гістарычным музеем мы працуем даўно. І вельмі прыемна, што кіраўніцтва ўстановы і яе філіяла з разуменнем ставіцца да таго, што моладзь трэба выходзіць на партызанскія прыклады. Выстаўка тут, думаецца, — добры варыянт.

— У чым жа адметнасці прадстаўленай вамі калекцыі?

— Вось, скажам, такі факт. Нямаюць ваенных фарміраванняў мелі свае нацыянальныя асаблівасці, і, у прыватнасці, насілі беларускія назвы. Гэта Мазырскі кавалерыйскі полк, Кубана-Служка і Кубана-Баранавіцкія дывізіі... Мала хто ведае і пра артылерыстаў Брэска-Точка-Памеранскай гаўбичнай брыгады...

Якраз таму асноўная мэта гэтай экспазіцыі — паказаць, што беларускія фарміраванні ўнеслі істотны ўклад у агульную Перамогу. На выстаўцы створаны асобныя стэнд, прысвечаны нашым землякам, якія ваявалі ў арміях саюзнікаў СССР, у тым ліку Арміі Андэрса, а таксама іх узнагароды — да прыкладу, крыж за бітву пры Монтэ-Касіна. З іншага боку, будзе прадстаўлена ўніформа Трэйга рэйха, якую выкарыстоўвалі партызанскія атрады і байцы Чырвонай Арміі пры правядзенні дыверсійных аперацый.

Мне падаецца, будзе цікава ўбачыць зімовую вопратку Першай Мінскай партызанскай брыгады: гэта, у тым ліку, каларытныя кашукі, папахі... Адлюстраваны побыт партызанаў, выкарыстанне імі трафейных прадметаў. Не менш важна асабіста для мя-

не было паказаць адзіны ў Беларусі Першы казачы асобны партызанскі атрад, які базіраваўся ў Карэліцкім раёне, Налібоцкай пушчы. У гэтым атрадзе шмат народных змагароў былі ўзнагароджаны ордэнамі Леніна, баявога Чырвонага Сцяга. Цікава, што на кожнага байца гэтага атрада была завезена асабістая справа, што сведчыць пра вядзенне строгага ўліку. Да слова, народны пісьменнік Беларусі Янка Брыль апісаў гэтых мужных змагароў у сваім творы "Нёманскія казакі".

— Захаваліся і разнастайныя побытавыя рэчы, мастацкія творы, якія неслі нашым байцам пазітыўную энергетыку...

— Так, на выстаўцы прадстаўлена і салдацкая творчасць. Нават пад час цяжкіх ваенных аперацый у байцоў надараліся вольныя хвіліны. Зробленае салдацкімі рукамі — а гэта алюмініевы партсігар з рэшткаў самалёта, попелніцы з гільзаў, рамка пад фотаздымак і іншыя побытавыя рэчы — мае не столькі мастацкую, колькі гістарычную каштоўнасць.

Што да іншых адметнасцей выстаўкі, то сярод прадстаўленага ёсць форма афрыканскага корпуса нямецка-фашысцкай арміі, арыгінальныя экзэмпляры якой вельмі цяжка знайсці як у музеях былога СССР, так і ў прыватных калекцыянераў. Тым не менш, у гэтым абмундзіраванні пад час Вялікай Айчыннай можна было сустраць ворага. Справа ў тым, што калі нямецкая армія пачала прайграваць на Усходнім фронце, то асобныя сілы былі перакінуты з Афрыкі. Яны прыходзілі ў сваёй плясочнай форме. Пры гэтым, немцы не паспявалі перафарбоўваць не тое што танкі ды іншую тэхніку, але нават і каністры...

Мяркую, Вялікая Айчынная засведчыла, што для Перамогі недастаткова толькі найноўшых ваенных тэхналогій. У той вайне, найперш, былі важныя баявы дух салдата, яго імкненне да перамогі, жаданне абараніць свой край...

Занатаваў Кастусь АНТАНОВІЧ
На здымку: Ігар Бабіцкі каля манекена ў форме байца Мазырскага кавалерыйскага палка.
Фота Юрыя ІВАНОВА

"Чэмпіён эпохі гусінага пярэ"

"Чэмпіён эпохі гусінага пярэ", адзін з нямногіх пісьменнікаў, унесеныя ў "Кнігу рэкордаў Гінеса", — усе гэтыя дасягненні належаць Юзафу Ігнацыю Крашэўскаму, 200-годдзе з дня нараджэння якога сёлета шырока адзначаецца ў Беларусі (родавы маёнтак яго знаходзіцца на Пружаншчыне) і Польшчы, дзе нарадзіўся славуты творца.

Яго дзіцячыя гады прайшлі ў маёнтку родных маці — Раманове — на Падляшшы і ў бацькавым маёнтку каля вёскі Доўгае Пружанскага павета на тэрыторыі Гродзенскай губерні. Акрамя таго, будучы пісьменнік скончыў Свіслацкую гімназію — адну з найлепшых навучальных устаноў на беларускіх землях. "У гэтым ціхім і спакойным мястэчку, — успамінаў юнак, — я працаваў, як ніколі, але змяніў накірунак: у Бялай мы больш забаўляліся, чым вучылі фізіку і хімію, у Любліне мучыліся матэматыкай, у Свіслачы я як след заняўся мовай і літаратурай..."

З нагоды памятнай даты ў Цэнтральнай навуковай бібліятэцы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі падрыхтавана выстаўка "Юзаф Крашэўскі ў люстэрку гісторыі", дзе прадстаўлены дакументы XIX — XXI стст. з фондаў аддзела рэдкіх кніг і рукапісаў. Сярод іх — прыжыццёвыя выданні твораў Юзафа Крашэўскага на польскай мове, пераклады, а таксама даследаванні, якія распавядаюць пра жыццё і творчасць пісьменніка.

Адкрываюць экспазіцыю творы Юзафа Крашэўскага сацыяльна-бытавой тэматыкі, сярод іх — "Чарадзейны літар", а таксама творы з так звананага сялянскага цыкла, у тым ліку адна з першых і лепшых ягоных работ "Уляна. Палеская апоўвесьць". Тут жа можна ўбачыць і ўзоры паэтычнай і драматычнай творчасці пісьменніка: зборнік "Анафеляс", яго выдатны лірычны цыкл "Гімны смутку".

Срэбра з залы скарбніка

"Сталовыя прыборы, шчыпцы для цукру, чаркі, кафейнік, лыжкі, відэльцы, нажы, напаяльнік для манет, гадзіннік, нават жаночая сумачка з серабра..." — гэта далёка не поўны пералік прадметаў, якія сёння ўпрыгожваюць экспазіцыю ў Нясвіжскай ратушы. Як паведаміла карэспандэнту "К" загадчык сектара па навукова-экспазіцыйнай працы ўстановы Алена Шкраба, больш за сотню сярэбраных прадметаў сталі часткай экспазіцыі славутага музея.

Пастуленні ўнікальных прадметаў у музейную ўстанову сталі магчымымі дзякуючы супрацоўніцтву Нясвіжскага музея-запаведніка з Дзяржаўным сховішчам Міністэрства фінансаў Рэспублікі Беларусь. Частка сярэбранай калекцыі трапіла ў Дзяржаўнае сховішча з ламбардаў, частка — была канфіскавана ў кантрабандыстаў, а некаторыя рэчы ўяўляюць з сябе трафей часоў Другой сусветнай вайны. У выніку плённай працы фонды слаўтай нясвіжскай установы займелі ў сваёй калекцыі 850 прадметаў. Пэўная іх колькасць ужо прадстаўлена для агляду наведвальнікам ратушы, частка — будзе выстаўлена ў залах Нясвіжскага замка.

"Сярод новых паступленняў ратушы — у асноўным, рэчы нямецкай, польскай і расійскай вытворчасці, — удакладняе Алена Шкраба. — Гэта прадметы канца XIX — пачатку XX ст. Кожны з іх мае сваю гісторыю, якую яшчэ неабходна будзе адкрыць".

Так, большасць каштоўных экспанатаў мае адмысловыя таўры, знакі пэўных майстроў, ювелірных дамоў. Аднак дакладна іх расшыфраваць пакуль яшчэ не атрымалася...

У ратушы новыя экспанаты прадстаўлены ў зале скарбніка. "Экспурсія пабудавана такім чынам, — распавядае Алена Шкраба, — што ў першую чаргу нашы наведвальнікі знаёмяцца са звычайнымі ды парадкамі магістрата часоў Вялікага Княства Літоўска-

Як вядома, Юзаф Крашэўскі атрымаў мастацкую адукацыю. Невыпадкава ў экспазіцыі можна ўбачыць яго малюнкi, якімі ілюстравана праца беларускага гісторыка, этнографа К.Тышкевіча "Вілія і яе берагі...", выдадзеная, дарэчы, самім Крашэўскім у Дрэздэне ў 1871 г.

Наступны раздзел экспазіцыі прысвечаны дзейнасці Юзафа Крашэўскага ў якасці рэдактара. Прадстаўлены экзэмпляры літаратурнага часопіса "Athenaeum", дзе ён працаваў у 1841 — 1851 гг. У ім былі ўпершыню надрукаваны творы У.Сыракомлі і Я.Баршчэўскага.

Асаблівай увагі заслугоўвае раздзел, прысвечаны перакладам твораў пісьменніка на беларускую мову. Упершыню на роднай мове загучалі вершы Крашэўскага "Дзед і баба", "Ці ты знаеш старонку?" у перакладзе Янкі Купалы. Празачныя творы пісьменніка перакладалі Пётр Бітэль, Васіль Сёмуха, Леў Казлоў, Міхась Кенька. Усе гэтыя кнігі можна ўбачыць у экспазіцыі.

Акрамя таго, на выстаўцы, у тым ліку ў яе віртуальнай версіі, можна азнаёміцца з даследаваннямі, прысвечанымі жыццю і дзейнасці знакамітага пісьменніка, выдадзенымі на беларускай, польскай і рускай мовах.

Алена ЦІТАВЕЦ,
Іна МУРАШОВА,
навуковыя супрацоўнікі
аддзела рэдкіх кніг і рукапісаў
Цэнтральнай навуковай бібліятэкі
НАН Беларусі

га і Рэчы Пасталітай. Мы распавядаем пра пасадку скарбніка і яго паўнамоцтва, сярод якіх — права захоўваць да паўналецця спадчынніка багацце яго загінуўшых бацькоў. І тут добрай ілюстрацыяй да аповеду становіцца сярэбраны посуд, каштоўныя прадметы побыту, якія цалкам маглі ўяўляць з сябе здабытак гарадской сям'і рамесніка". Тут жа экскурсавод распавядае пра прафесію "златніка" або "сярэбраніка" ў часы ВКЛ і РП, адзначае загадчык сектара па навукова-экспазіцыйнай працы ратушы.

Адным з самых каштоўных прадметаў абноўленай экспазіцыі супрацоўнік музея назвала відэлец для рыбы нямецкай вытворчасці XIX ст. з імператарскім знакам. Але ж самыя цікавыя прадметы, перададзеныя з Дзяржсхова музея-запаведніку ў Нясвіж, будучы экспанатамі ў замку.

"Гэта шкатулкі для ювелірных вырабаў, візітніцы, табакеркі, запальнічкі... — удакладняе захавальнік фонду Нясвіжскага музея-запаведніка Жанна Батурыцкая. — Сярод сталовых прыбораў ёсць нават кубачак XVIII ст., які, магчыма, належыў Пятру II. На дне посуду можна разгледзець выяву царскіх рэгалій і адпаведны подпіс..."

Плануецца, што новыя сярэбраныя скарбы будуць прадстаўлены для аглядалнікаў замка ў зале прыватных калекцый ужо ў маі.

Д.А.
На здымку: сталовыя прыборы з ратушы.

Але і сёння дакладна не вядома, што на самой справе з'явілася прычынай драмы, якая адбылася ў тую раніцу 3 мая, у дзень, калі мастаку споўнілася роўна 74 гады! Ніякай запіскі альбо завяшчання ён не пакінуў, дык і не было для каго іх пакідаць; сваімі "ўнутранымі" праблемамі, якія маглі б стаць, хаця б ускосна, зачэпкай для таго, што здарылася, ён ні з кім не дзяліўся і нікому пра іх не расказваў. Праўда, многія ведалі, што мастак у апошнія гады жыцця дрэнна сябе пачуваў, пакутаваў ад адзіноты, мог і выпіць, заглушыць тугу-журбу, але ў гэтым плане яму было далёка да яго калег па пэндзлі, моцных вы-

ордэны: "Ведаеш, мілы мой Коля, я не выбіраў сабе ваеннай кар'еры — яе за мяне выбіраў мой татачка".

Але пасля смерці адстаўнога генерала яго сваякі вырашылі выселіць з дому самалюбівага, неўтаймоўнага і незалежнага ў сваіх поглядах на цяжкае сацыяльнае становішча беларускага сялянства парэформеннай Расіі Неўрэва. І гэты працэс, які цягнуўся не адзін месяц, таксама моцна падкасаў здароўе мастака. Справа нават дайшла да суда. Канешне ж, ён мог бы папроста выехаць на радзіму, у Маскву, і стаць, да прыкладу, пасля смерці Паўла Трацякова дырэктарам яго галерэі: такую пасаду яму настойліва

Адрыянам і настаўнікам Зотавым". Сёння яна ўпрыгожвае Стаўрапольскі краевы музей выяўленчага мастацтва. Дарэчы, магутна выбудаваная кампазіцыя, дакладныя дэталі і атрыбуты, удалая псіхалагічная прапрацоўка вобразаў — усё гэта аніяк не сведчыць пра тую самую хваробу майстра, як і іншае палатно, па-майстэрску зробленае трохі раней: "Смерць мітрапаліта Філіпа" (святога старца задумшліва гнюсны Малюта Скуратаў па загадзе Івана Жыхлівага). Альбо апошнія партрэтны эцюд нага характару (пагрудныя, часам у авале) — моцныя па жывапіснай глыбінцы, свабодныя, эмацыянальныя,

якое знаходзіцца ў экспазіцыі нашага Нацыянальнага мастацкага музея, я скажу ніжэй. Ды і шматфігурная карціна "Апрычнікі" (у Мастацкім музеі Бішкека, Кіргызстан), што апавядае пра зверскае забойства Іванам Жыхлівым свайго баярына Івана Фёдарова-Чалядніка, — з гэтага шэрагу, таксама створаная Неўрэвым незадоўга да яго скону. Віктар Карамазав у сваім рамане "Мастак і парабы" (Апошняя вясна Мікалая Неўрэва) успамінае і яшчэ адну работу апошняга года жыцця мастака "Чым былі моцныя сувязі шлюбныя", але я яе не бачыў нават у рэпрадукцыі.

мірае, чалавек таксама памірае. Ды і зброю для самагубства ён выбіраў чыста мужчынскаю — паляўнічую стрэльбу як найлепшы спосаб смерці. Праз некалькі дзесяцігоддзяў прыкладна тое ж зрабіў з сабой на іншым канцы планеты Эрнэст Хэмінгвэй. А таксама — канадскі паэт Юбер Акен, малдаўскі паэт Павел Боцу, грузінскі паэт Паола Яшвілі, амерыканскі пісьменнік і журналіст Хантар Томпсан, ленынградскі паэт Леанід Аронсан (я яго добра ведаў) і, мабыць, адзіная жанчына "ружжастрэлка", англійская мастачка Дора Карынгтон. Не ведаю, як і куды Неўрэў страляў: у скроню, у рот, пад ніжнюю сківіцу, у лоб ці ў сэрца. Мабыць, у сэрца: гэта больш "гуманна" для тых, хто яго потым будзе хаваць... з несапаваным тварам. Хаця наўрад ці мастак думаў пра гэта. Але прыклад яго таленавітага калегі Рыгора Сарокі, які павесіўся за 40 гадоў да смерці Неўрэва ў мястэчку Паддуб'е Цвярской губерні, яго зусім не натхняў. Праўда, як і ў выпадку з Сарокам, мясцовы святар забараніў хаваць Неўрэва на вясковых могілках як самазабойцу. Рыгора Сароку пахавалі за царкоўнай агароджай, а Неўрэва — непасрэдна пры дарозе з вёскі, як звычайнага бадзягу. Насыпалі сціплы курганок, абклапі яго свежым зялёным дзёрнам і паставілі безназоўны правастаўны драўляны крыж. І ўсё. Але праз нейкі час лыскавіцкія сяляне ноччу, тайна, без пагалоску ды шуму, раскапалі магілу і клапатліва перанеслі труну з целама нябожчыка на вясковыя могілкі... Так па сённяшні дзень і спачывае на беларускай зямлі выдатны рускі жывапісец-перасоўнік, раб Божы і сябра простага люду Мікалай Васільевіч Неўрэў...

М. Неўрэў. Аўтапартрэт.

Карэнны масквіч, ён ніколі — ні ў дзяцінстве, ні ў маладосці — не думаў і не меркаваў, што лёс закіне пад старасць на невядомую яму беларускую зямлю, якая амаль на дваццаць гадоў стане і яго апошнім домам, і творчай майстэрняй, і прытулкам для адпачынку, і месцам трывожных хваляванняў. А пачыналася ўсё са звычайнай купецкай сям'і, у якой 3 (16) мая 1830 года нарадзіўся будучы мастак. Тыповая замаскварэцкая сям'я. Звычайна і норавы такіх сем'яў цудоўна і праўдзіва паказваюць у сваіх драмах сучаснік Неўрэва — выкрывальнік "цёмнага царства" і шукальнік "прамянёў святла" Аляксандр Астроўскі. Прыкладна ў такім сацыяльна-побытавым ключы пачынаў свой шлях у жанравым жывапісе і наш герой. Праўда, у Маскоўскае вучылішча жывапісу, скульптуры і архітэктуры ён паступіў даволі позна, затое — у клас прафесара і акадэміка Міхаіла Іванавіча Скоці, выдатнага рысавальшчыка і акварэліста, аўтара вядомай тады карціны "Мінін і Пажарскі". Пасля Скоці, які ў 1856-м з'ехаў у Італію — на радзіму свайго бацькі, — у вучылішча на яго месца прыйшоў Сяргей Заранка, цудоўны педагог і жывапісец-партрэтчыст, родам з Беларусі. (Пра ягонае жыццё і творчасць "К" падрабязна пісала раней.)

Але Неўрэву амаль не давялося ў яго павучыцца. На нейкай побытавай глебе паміж непазвешаным студэнтам і жорсткім настаўнікам адбылася сварка, і, не скончыўшы курса вучылішча, Неўрэў аказаўся вольнай птушкай у складанай мастацкай прасторы канца 1850-х — пачатку 1860-х гадоў. Але не перажываў: ён паступіў атрымаць у вучылішчы тыя абавязковыя веды, якія і дапамаглі яму ўсё нервовыя расстройствы, перажыванні "з-за фінансавых цяжкасцей" альбо адсутнасці належнай увагі да яго творчасці, на мой погляд, могуць мець пэўную рацыю, але — не галоўны прычыны. Што галоўнае? Распач. Аднак. Неймаверная стомленасць, змучанасць ад жыцця, ад людзей, ад... мастацтва. Неўрэў, відаць, страціў апошнія сілы ў барацьбе з жыццёвымі сітуацыямі і здаўся. Бо страта сіл заўсёды адбываецца адначасова са згасаннем надзеі. Калі надзея па-

ЯК МАТЫЛЁК У ПОЛЫМІ СВЕЧКІ...

Мікалай Неўрэў: ад дэтэктыву да драмы ў Лыскаўшчыне

півох Аляксея Саўрасава ці Леаніда Саламаткіна. Мо Неўрэў пачуваў сябе "лішнім чалавекам", мастаком, што ўжо не патрэбны новаму часу пачатку XX ст. і таму напаяў забыты грамадствам ды крытыкай? Ды і які настрой, калі побач не было ні жонкі, ні дачкі, ні блізкіх сяброў?

Самы блізкі сябра, дзякуючы якому ён апынуўся ў Беларусі, генерал і герой Расіі Міхаіл Рыгоравіч Чарняеў (пра яго — ніжэй), пайшоў з жыцця за два гады да новага стагоддзя тут жа, на Магілёўшчыне, непадалёк — у сваім маёнтку Тубышкі Крулянскага павета. Менавіта ён у свой час угаварыў Неўрэва пакінуць Маскву і пасяліцца ў вёсцы Лыскаўшчына — "на прыродзе", як бы на правах доўгатэрміновай арэнды, у былым аднапавярховым драўляным доме генеральскай жонкі Антаніны Аляксандраўны Вульфэрт. Той вёскай тады валодаў Уладзімір Лупандзін, даволі адукаваны памешчык. Ён сапраўды былі мясціны, дзе, па словах Чарняева, "нават салаўі заліваюцца так, як нідзе больш". Мастак тут займаўся жывапісам, пісаў партрэтныя эцюды, кампанаванымі фігуратыўныя карціны, хадзіў на паляванні, сябраваў з мужыкамі-аднавяскоўцамі, дапамагаў ім "чым Бог паслаў" — хлебам, грашыма, вопраткай — і, па магчымасці, абараняў іх ад самадурства мясцовых чыноўнікаў. Часам выязджаў па свежыя ўражанні на кароткі тэрмін у Кіеў, а таксама ў маёнтак сябра, цукразаводчыка і дабрачынца Івана Харытоненкі — у Натальеўку пад Харкаў альбо ў Ялту ды Адэсу. Падтрымліваў сяброўства з сям'ёй Савы Мамантава. А на "новай" радзіме, канешне ж, рэгулярна сустракаўся з "адстаўніком" Міхаілам Чарняевым, які, дарэчы, меў больш за дзясятка найвышэйшых ваенных узнагарод Расійскай Імперыі ды дзве "Залатыя шаблі", атрыманыя "За храбрасць". І казаў Неўрэву, паказваючы свае

М. Неўрэў. "Гандаль. Сцэна з прыгоннага побыту. З нядаўняга мінулага".

прапановы. Але — адмовіўся: маўляў, стары для гэтага. Мог бы выкладаць і ў Мастацкім вучылішчы жывапісу, скульптуры і архітэктуры, адкуль калісьці ледзь не са скандалам сышоў ад новага настаўніка Сяргея Заранкі (з ім самалюбівы студэнт не знайшоў агульнай мовы). Словам, "мог бы", "мог бы"... Але ўсё нечакана скончылася 3 мая 1904 года.

Што да "нервовай хваробы", то, мяркуючы па самых апошніх работах мастака, гэтага ніяк не скажаш. Адна з такіх буйных яго карцін, намалёваных у вёсцы восенню 1903-га, — "Пётр I у іншаземным строі перад маці сваёй царыцай Наталляй, патрыярхам

вельмі прыгожыя: "Партрэт М.І. Рыбакова", "Партрэт дачкі", "Партрэт калекцыянера Герасіма Харытоненкі", "Партрэт Мікалая Памялюўскага" (намалёваны па памяці, да 40-годдзя з дня смерці пісьменніка — аўтара "Нарысаў бурсы"), "Партрэт актрысы Малога тэатра Г.Фядотавай", "Мужчына, які смяецца", "Баярыня". Усе гэтыя ты іншыя творы сёння раскіданы па многіх музеях былога СССР: ад Цюмені і Краснаярска да Ніжняга Тагіла ды Казані, ад Масквы да Піцера, ад Рязані да Варонежа... Пра, мабыць, самае выдатнае гістарычнае палатно ў спадчыне Неўрэва — "Раман Галіцкі прымае паслоў Папы Інакенція III", —

Карацей кажучы, сапраўдны прычына смерці мастака тойца ў чымсьці іншым, пра што мы, мабыць, ніколі і не даведземся. Таму ўсе гэтыя "нервовыя расстройствы", перажыванні "з-за фінансавых цяжкасцей" альбо адсутнасці належнай увагі да яго творчасці, на мой погляд, могуць мець пэўную рацыю, але — не галоўны прычыны. Што галоўнае? Распач. Аднак. Неймаверная стомленасць, змучанасць ад жыцця, ад людзей, ад... мастацтва. Неўрэў, відаць, страціў апошнія сілы ў барацьбе з жыццёвымі сітуацыямі і здаўся. Бо страта сіл заўсёды адбываецца адначасова са згасаннем надзеі. Калі надзея па-

(Працяг будзе.)
Барыс КРЭПАК

МУЗЕЙ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:
■ Мастоцтва Беларусі XII — XIX стст.
■ Мастоцтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
■ Мастоцтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
■ Мастоцтва краін Усходу XV — XX стст.
■ Мастоцтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
■ Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.

Выстаўкі:
■ "Песняры зямлі беларускай" (М.Савіцкі).
■ "Іван Айвазюскі і марскі пейзаж XIX — XX стст." (60 твораў з фонду НММ).
■ "Вясна душы" (традыцыйны нацыянальны кітайскі жывапіс "гохуа").
■ Партрэт **Войцэха Пуслоўскага** пэндзля **Валенція Ваньковіча**.
■ **Слуцкія паясы** з фонду Нацыянальнага мастацкага музея Літвы.
■ "Іосіф Рыгоравіч Лангбард (1882 — 1951). **Архітэктар і мастак**".
Музейны праект "Нашы калекцыі":
■ "Іван Шышкін: жывапіс і графіка".

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАў. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX СТ."
г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 87 96.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ "Цярноўнік крэсаў".

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў В. РАЎБІЧЫ
Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка "Кветкі Расіі" Паўлавапасадскай хустачнай мануфактуры.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ ў Г. МАГІЛЁВЕ
г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.
■ Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст.".
■ Выстаўка рускага жанравага жывапісу XIX — пачатку XX стст.

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАў. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 87 96.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ "Цярноўнік крэсаў".

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка "Кветкі Расіі" Паўлавапасадскай хустачнай мануфактуры.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ ў Г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.
■ Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст.".
■ Выстаўка рускага жанравага жывапісу XIX — пачатку XX стст.

МУЗЕЙ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.
Экспазіцыі:

■ "Старажытная Беларусь".

■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ "З крыніц адвечнай прыгажосці".
■ "Водбліскі ваеннай славы".
■ "Мастоцтва ў гарадской культуры XIX — пач. XX стст.".
■ "Вайна 1812 г. у гісторыі Мінска".
Выстаўкі:
■ "Living Colour" (жывапіс членаў Беларускага саюза мастакоў розных мастацкіх накірункаў — ад рэалізму да абстракцыянізму — з акцэнтам на колер і фарбы).

(8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "Мір стары — Мір новы" (фотавыстаўка).
■ "Старонкі сямейнага альбома князёў Святаполк-Мірскіх".
■ "На старонках вечнасці" (кнігі).

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.
■ Экспазіцыя "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".

беларускіх мастакоў, да 130-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы).

■ Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі "Дзядзька Янка, добры дзень!" для дзяцей малодшага школьнага ўзросту і сямейнага наведвальніка.
■ Інтэрактыўная гульня "У пошуках Папараць-кветкі".

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 56 21.

Экспазіцыі:

■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "Партызанскі лагер".
■ "Пасляваенная вясна" (адзенне і аксесуары 40 — 60-х гг. XX ст.).

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВА АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца
Выстаўкі:
■ "Гродна-ART".
■ "Бансай".
■ "Под небом Первой мировой...".

■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея.

Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў

Экспазіцыя

"Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".

Выстаўкі:
■ "Антычная нумізматка".
■ Работы скульптара Э.Астаф'ева (у рамках праекта "Класікі беларускага мастацтва XX ст.").
Паўночнае крыло палаца
Выстаўкі:

■ Пакой крывых люстэркаў (пакой смеху).
■ "Свет звяроў Гомельшчыны".
■ Куток жывых экзатычных рэптылій.
Зімовы сад
Свет субтрапічных раслін і жывёл.
Працуюць рэстаўрацыйныя майстры і адзел па турызме (вул. Кірава, 8).

ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІІ

г. Гродна, вул. Замкавая, 16.
Тэл.: 74 25 13.

Экспазіцыі:

■ "Рэлігія і культура ў Беларусі".
■ "Эпоха. Час. Будынак".
Выстаўкі:
■ "Сакральнае мастацтва XVII — пач. XX ст.".
■ "Радаць Вялікадня" (пасхальныя яйкі).

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ Выстаўка "Захаваем на вякі. Новыя пастанавы і набыткі са збору Гомельскага абласнога музея ваеннай славы".
■ На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.
■ "Музей крыміналістыкі".

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

Выстаўкі:
■ Рэспубліканскі агляд-конкурс дзіцячай мастацка-тэхнічнай творчасці "Выратавальнікі вачыма дзяцей".
■ "Фарбы пераможнай вясны".

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ "УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, Кастрычніцкая плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 327 26 12.

■ **Да 8 — "Прадчуванне вясны"** (жывапіс Сяо Юя).
■ **V** Рэспубліканская выстаўка сучаснай візуальнай творчасці студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі "Art-академія".
■ "Чырвоны. Апантанья поспехам".

ПАСПЯШАЙЦЕСЯ НА ПОШТУ!

НАГАДВАЕМ! ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" НА ЧЭРВЕНЬ 2012 ГОДА

Падпісныя індэкс:
індывідуальная падпіска — 63875,
ведамасная падпіска — 638752.

■ "Герой Смаленска і Барадзіно"

(асабістыя рэчы Івана Паскевіча, да 200-годдзя падзей 1812-га).
Дом-музей ІЗ'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.
■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён,
Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91,

■ Выстаўка ілюстрацый да твораў Я.Коласа (з фонду Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа).

■ Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.
■ Пастаянная экспазіцыя.

■ "Жыццё і творчасць Янкі Купалы".
■ "З кутка жаданняў..." (жыццё і творчасць Янкі Купалы ў кніжнай графіцы

Выстаўкі:

■ "Апякункі паэтычных нябёс" (літаратурна-дакументальная).
■ "Песня Дзвіны Тараса Хадкевіча" (кнігі).
■ "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".
■ "Тэатральныя лялькі — госці музея".

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

ТЭАТРЫ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс.: 334 11 56.
■ **5 — "Балеро"** (балет) М.Равеля.
■ **6 — Канцэрт, прысвечаны Дню Перамогі.**
■ **11 —** Канцэрт лаўрэата міжнародных конкурсаў Уладзіміра Солтана (кларнет) (Музычныя вечары ў Вялікім).

ЗАСТУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс.: 334 60 08.
■ **5 — "Адамавы жарты"** (камедыя) Ф.Аляхновіча і Л.Родзівіча.

■ **7 — "Нязваны госць"** (меладрама) С.Бартохавай.
■ **8 — "Шчаслівы муж"** (камедыя) Ф.Аляхновіча.
■ **10 — "Карусель"** (камедыя-грэцк) М.Каляды.
■ **11 — "Адамавы жарты"** (камедыя) Ф.Аляхновіча і Л.Родзівіча.
■ **12 — "Янка Купала. Кругі раю"** (гістарычная драма) С.Навуменка.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26.
■ **6 — "Ляточная мыш"** (аперэта ў 3-х дзеях) І.Штраўса.
■ **6 — "Залатое кураня"** (мюзікл для дзяцей у 2-х дзеях) У.Улановіча.
■ **7 — "Бабін бунт"** (музычная камедыя ў 2-х дзеях) Я.Пцічкіна.

■ **8 — Севастопальскі вальс"** (рамантычная музычная камедыя ў 2-х дзеях) К.Лістава.
■ **10 — "Адночы ў Чыкага"** (музычнае рэвію ў 2-х дзеях) Дж.Стайна, Г.Мілера, Дж.Кандэра і інш.
■ **11 — "Сільва"** (аперэта ў 2-х дзеях) І.Кальмана.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛЬКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ **5 — "Ямелева шчасце"** (казка ў 2-х дзеях па матывах рускіх народных казак).
■ **6, 8 — "Церам-церамок"** С.Маршака.
■ **10 — "Кветачка-вясёлка"** (казка ў 2-х дзеях) В.Катаева.
■ **11, 12 — "Дапытлівы слонік"** (музычная казка ў 2-х дзеях) Р.Кіплінга.

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА — АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА
Выдаецца з кастрычніка 1991 года
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ
Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ, Уладзімір АРЛОЎ, Міхаіл БАРАЗНА, Уладзімір ГІЛЕП, Ірына ДРЫГА, Аляксей ДУДАРАЎ, Кацярына ДУЛАВА, Вялянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ, Міхаіл КАЗІНЕЦ, Віктар КУРАШ, Барыс СВЯТЛОЎ, Святлана СУХАВЕЙ, Міхаіл ФІНБЕРГ, Леанід ШЧАМЯЛЁЎ, Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:
Марына САМОНЧАНКА (адказны сакратар).
Рэдактары аддзелаў:
Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Пётр ВАСІЛЕЎСКІ, Тацяна КОМАНАВА, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН.
Спецкарэспандэнты:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.
Загначы аддзела фоталюстрацый —
Юрый ІВАНОЎ Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар —
Наталля ОВАД
Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.
Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.
Тэлефоны:
(017) 290 22 50, (017) 286 07 97, (017) 334 57 23
Тэлефон/факс:
(017) 334 57 41
Рэкламны адрас:
тэл. (017) 334 57 41
www.kimpress.by
E MAIL: kultura@tut.by

Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца. Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнаснае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

"Культура", 2012.
Індэкс 63875, 638752
Наклад 7825
Падпісана ў свет 4.05.2012 у 12.30
Замова 1913
РУП "Выдавецтва "Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009.
пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць
ЛВ №02330/0003879 ад 17 красавіка 2009 г.

Дырэктар — ПРЫКО Алег Васільевіч
Першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна
Намеснік дырэктара па маркетынгу — СІДАРЭНКА Антон Васільевіч

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.
Тэл.: (017) 290 22 50 (прыёмная).
Бухгалтэрыя: тэл.: (017) 334 57 35

